

LORD BADEN-POWELL OF GILWELL

Na pomoc skautským vůdcům

Na pomoc skautským vůdcům

PRŮVODCE TEORIÍ SKAUTSKÉ VÝCHOVY

napsal Lord Baden-Powell of Gilwell
zakladatel skautského hnutí

Obsah

Pár slov úvodem	3	Organizované hry	39
Předmluva	4	Tělesná cvičení	40
I. ČÁST– Jak vychovávat chlapce	5	Pořadová cvičení	41
SKAUTSKÝ VŮDCE	7	V přírodě	42
Povinnosti skautského vůdce	8	Plávání, veslování, signalizace	45
Věrnost a oddanost hnutí	8	Osobní hygiena	45
Vůdcova odměna	9	Čistotnost	45
CHLAPEC	11	Potraviny	45
Prostředí a pokušení	14	Střídmost	46
Oddílová klubovna a tábor	14	Zdrženlivost	46
Jak probudit u chlapců zájem	15	Nekuřáctví	47
Rozbor cílů skautingu	16	Provazochodectví	48
SKAUTING	17	Tělesně postižení skauti	48
Skauting je prostý	18	III. ZRUČNOST	49
Úkol a cíl skautingu	18	Tábornická praxe	50
Čtyři oblasti skautské		Odborné odznaky	50
výchovy	18	Intelgence	51
Skautské aktivity	19	Tvůrčí schopnosti	52
Skautský duch	20	Od záliby k povolání	53
Družinová soustava	22	Podíl skautského vůdce	53
Oddílová rada	22	Zaměstnání	54
Význam družinové soustavy	23	IV. SLUŽBA DRUHÝM	55
Skautský kroj	23	Sobectví	55
Úkol skautského vůdce	24	Boj s vlastním sobectvím –	
		zvyk konat dobré skutky	56
		Služba společnosti	56
		Výsledek skautské výchovy	58
2. ČÁST – Skauting a výchova	25	Závěrem	59
dobrých občanů	25	Konec	60
I. CHARAKTER	27		
Jeden z důvodů, proč by oddíl			
neměl mít víc než 32 členů	28		
Rytířskost a smysl pro			
poctivou hru	28		
Kázeň	29		
Smysl pro čest	30		
Sebedůvěra	31		
Radost ze života	32		
Vývoj světového názoru –			
zbožnost	33		
Sebeúcta	36		
Oddanost	37		
II. ZDRAVÍ	38		
Buď fit!	39		

*Ilustrace: Lord Baden-Powell
Fotografie na titulní straně:
archiv WOSM*

PÁR SLOV ÚVODEM ANEB B. P. A KLÍČOVÉ KOMPETENCE

Příručka, která se vám dostává do rukou, vznikla stejně neplánovaně, jako celé skautské hnutí. Když Robert Baden-Powell připravoval k vydání *Scouting for boys*, netušil, že zanedlouho bude zapotřebí obdobná knížka pro dospělé, kteří budou mít na starosti kluky hrající si na skauty.

První kurzy pro vůdce oddílů připravoval v období, kdy se schylovalo k první světové válce. Aby jim jejich působení ulehčil, sestavil pro ně sérii poznámek o výchově kluků (nezapomínejme, že skautky měly vlastní organizaci) prostřednictvím skautingu. Po válce na něj jeho spolupracovníci naléhali, aby své poznámky vydal v knižní podobě. Upravil je s ohledem na zkušenosti, které mezitím získal, a v roce 1920 vydal pod názvem *Aids to Scoutmastership*, což bychom mohli do češtiny otrocky přeložit jako *Pomůcky k vůdcovství*. To ale neznamenal konec práce. B.-P. se snažil jít s vývojem pedagogiky a proto v roce 1930 příručku vydává opět s přihlédnutím k dalším zkušenostem v novém vydání.

Z jejího obsahu je dobře patrný autorův přístup k vytváření skautského programu. Zatímco kniha *Scouting for Boys* přináší především konkrétní náměty pro činnost dětí, *Aids to Scoutmastership* se hlavně zabývá otázkou „Proč?“ To pro nás může být velmi inspirující právě v tomto období, kdy vzniká nový výchovný program Junáka. Když si pořádně prohlédneme tabulku na straně 16, zjistíme, že i B.-P. pracoval s klíčovými kompetencemi – i když je tak nenazýval. Nejprve stanovil výchovné cíle, které zahrnují jak znalosti, tak dovednosti i postoje, a k nim přiřadil různé způsoby, jak jich dosáhnout. V příručce čtivě a přehledně vysvětluje nejen, čím jsou jednotlivé výchovné cíle důležité, ale také uvádí řadu postřehů z vlastní pedagogické praxe, které jsou v mnoha případech aktuální i dnes.

V průběhu let došlo k zajímavým posunům – v příručce B.-P. varuje před hazardními hrami. Za posledních několik let však anglický termín „gambling“ získal v souvislosti s rozvojem počítačových her trochu jiný obsah, a tak varování získalo neobyčejný, dalo by se říci prorocký, ráz.

Někde se nám může zdát, že B.-P. píše o věcech zcela samozřejmých – například o zásadách hygieny při táboření. Ale opravdu se v chlapeckých oddílech na víkendových výpravách tak pečlivě dodržují? Myslím že nejen v tomto případě stojí B.-P.ho postřehy za zamýšlení. Možná přijdeme na to, že ve skutečnosti je tato příručka aktuální v mnohem větší míře, než by se mohlo na první pohled zdát.

Marek Bárta

PŘEDMLUVA

Nenechte se odradit délkou tohoto pojednání.

Skauting není obtížná, nesrozumitelná věda; pokud se k němu stavíte správně, je to spíš zábavná hra. Má přitom výchovný účinek a (podobně jako dobré skutky) přináší prospěch nejen tomu, kdo dostává, ale i tomu, kdo dává.

Slovo skauting dnes chápeme jako způsob soustavné výchovy chlapců i děvčat k dobrému občanství prostřednictvím hravé činnosti.

Děvčata tu mají velmi důležitou úlohu. Když z nich vyrostou charakterní ženy, dobré matky a občanky, postarají se o to, aby byli charakterními, dobrými občany i jejich synové. Skautská výchova je proto stejně důležitá pro obě pohlaví. V praxi ji provádějí dvě skautské organizace, chlapecká a dívčí. Obě jsou založeny na stejných principech, liší se jen v drobnostech.

A. S. M. Hutchinson napsal v jednom svém románu, že mládí potřebuje základní program. My ho máme pro chlapce i děvčata, je to program, jaký Bůh nabízí všem lidem – život v přírodě, cesta za štěstím a ochota dělat něco pro druhé.

Skautský vůdce, který s ním chlapce seznamuje, nachází přitom sám kousek osobního štěstí a slouží druhým. Zjišťuje, že se dal do většího díla, než si původně myslel, neboť tím slouží nejen lidem, ale i Bohu.

Tyhle kapitoly vás zklamou, pokud si myslíte, že v nich najdete úplný a přesný návod, jak vést skautský oddíl. Chtěl bych tu jen ukázat a nabídnout základní směr cesty k úspěchu a zdůvodnit jej. Člověk přijme a uskutečňuje rady s větší chutí, když si uvědomuje, k jakému cíli směřuje.

A tak se na dalších stránkách zabývám spíš smyslem jednotlivých kroků, než jejich podrobným popisem. Čtenář je pak může naplnit obsahem podle svého, v souladu s místními podmínkami, které mají na jeho práci vliv.

Baden Powell & Gilwell

1. ČÁST

Jak vychovávat chlapce

Skautský vůdce vede své svěřence tak, jako by byl jejich starším bratrem.

SKAUTSKÝ VŮDCE

Hned na začátku bych rád budoucím skautským vůdcům vyvrátil naprosto mylnou představu, která je velice rozšířená a podle níž musí úspěšný vůdce být pohádkový děd vševěd a všuměl. Tak to vůbec není!

Musí být prostě i chlapcem, i mužem, to znamená:

1. Musí mít v sobě chlapeckého ducha; a musí být především schopen vytvořit se svými chlapci správný vztah.
2. Musí znát potřeby, názory a touhy chlapců různě starých.
3. Musí se zabývat spíš jednotlivými chlapci než celkem.
4. Když chce dosáhnout nejlepších výsledků, musí umět probudit v jednotlivcích ducha spolupráce.

K **prvnímu** bodu: Skautský vůdce nemusí být ani učitelem, ani velícím důstojníkem, ani knězem, ani trenérem. Potřebuje jediné – měl by rád chodit do přírody, rozumět chlapeckým potřebám a touhám a umět najít spolupracovníky, kteří mu poskytnou potřebné rady, ať jde o signalizaci, kreslení, studium přírody nebo táborové stavby.

Rozhodl se, že bude starším bratrem svých skautů, to znamená, že se bude dívat na svět chlapeckými očima, povede je správným směrem a bude v nich probouzet potřebné nadšení. Jako skutečný starší bratr musí znát rodinné tradice a dbát o jejich zachování, i kdyby to vyžadovalo značnou neústupnost. To je vše. Skautské hnutí je veselé bratrstvo. Tím radostnější, čím víc děláte při této velké hře pro druhé, čím úspěšněji bojujete se sobectvím.

K **druhému** bodu: O různých vývojových obdobích dospívajících dětí bylo napsáno hodně knih. Přečtěte si některou z nich.

K **třetímu** bodu: Hlavním úkolem skautského vůdce – a úkolem velmi zajímavým – je táhnout každého chlapce vzhůru, zjistit, co v něm je, upevňovat a roz-

vřjet to dobré, odstraňovat to špatné. I v největším darebákovi je aspoň pět procent dobrého. Naší ctižádostí by mělo být to dobré v něm objevit a rozvinout na 80–90 %. Právě v tom spočívá výchova mladého člověka, ne v jeho poučování.

Ke **čtvrtému** bodu: Ve skautingu poskytuje družinová soustava příležitost k výcviku jednotlivců, tam se uplatní všechno, co se chlapec naučil.

Družinová soustava – pokud správně funguje – má také velký význam při výchově charakteru. Vede každého k tomu, aby převzal kousek osobní odpovědnosti za svou družinu. Vede každou družinu k tomu, aby si uvědomila, že má velkou odpovědnost za celý oddíl. Jejím prostřednictvím může vůdce nejen předávat skautům své znalosti a dovednosti, ale i své mravní zásady a ideály. Jejím prostřednictvím si skauti postupně uvědomují, že se mohou podstatně podílet na tom, co oddíl dělá. Právě družiny vytvářejí oddíl, celý skauting je tedy založený na opravdové vzájemné spolupráci.

Povinnosti skautského vůdce

Úspěšnost výchovy chlapců závisí převážně na vůdci *osobním příkladem*. Snadno se stane pro ně hrdinou i starším bratrem. Jak stárneme, máme sklon zapomínat, co pro chlapce znamenají hrdinové a jak je uctívají.

Vůdce, který je pro své skauty takovým hrdinným ideálem, má velký vliv na jejich vývoj, ale současně to pro něho znamená velkou odpovědnost. Chlapci bystře postřehnou sebeneopatrnější rysy jeho povahy, kladné i záporné. Pozorně si všimají jeho chování, laskavého i podrážděného, jeho dobré i špatné nálady, jeho dokonalého sebeovládání nebo občasných morálních poklesků. A nejen to, i sami přejímají jeho zvyky a postoje. Jestliže vůdce chce, aby chlapci zachovávali skautský zákon a všechno, co je s ním spojeno, měl by ho sám dodržovat ve svém osobním životě do nejmenších drobností. Skauti ho pak budou následovat, aniž by je k tomu musel vybízet.

Vůdcova práce se podobá golfu nebo sekání kosou či lovení ryb. Když přlíš „tlačíte“, nedaří se vám to, přinejmenším ne do takové míry, jako kdybyste užívali lehký, bezstarostný švih. Ale švih uplatnit musíte. Kdybyste jen nečinně stáli, nebylo by to k ničemu. Máte na vybranou, zda uděláte jedno nebo druhé, zda budete postupovat kupředu nebo zahálet. Dejme se do práce – a s úsměvem.

Věrnost a oddanost hnutí

Připomeňme vůdci, že kromě povinností, které má vůči svým chlapcům, má i povinnost k celému skautskému hnutí. Když se snažíme vychovat z chlapců dobré lidi, děláme to částečně pro dobro své země. Chceme jí tak dát čestné, poctivé občany, kteří budou svými přátelskými vztahy a smyslem pro dodržování „pravidel hry“ přispívat k její vnitřní soudržnosti a k míru se sousedními státy.

Skautští vůdci mají učit chlapce sebezapření a ukázněnosti svým vlastním příkladem, proto se musí umět povznést nad nepodstatné osobní pocity a být tak velkorysí, aby podřídili své názory vyšším cílům. Mají chlapce učit „hrát podle pravidel“, to je jejich společný úkol. Každý z nich má v něm přiděleno své zvláštní místo, a čím oddaněji svou práci koná, tím lépe skauti přijímají jeho výchovný program. Člověk dokáže správně zhodnotit do všech podrobností to, co dnes dělá,

jen když to nazírá z hlediska vyšších cílů skautského hnutí, nebo když na to hledí z desetiletého odstupu.

Nedokáže-li někdo takový postoj odpovědně zastávat, zbývá mu jediná možnost jak věc řešit jako muž, otevřeně to sdělit svému zpravodaji nebo hlavnímu stanu, a pokud s ním své názory nedokáže vyrovnat, pak své činnosti zanechat. Přistupuje k ní totiž především s otevřenými očima a jestliže potom zjišťuje, že nějaké maličkosti mu vadí, jeho stížnosti, že chyba je ve vedení, lze stěžít pokládat za správné.

Naštěstí se totiž – díky decentralizaci i tomu, že naše hnutí ponechává volnou ruku místním představitelům – do značné míry dokážeme vyhnout úřednímu šimlu, který lidi roztrpčuje v mnohých jiných organizacích a zavdává jim důvod ke stížnostem. Máme také to štěstí, že máme sbor skautských vůdců s tolerantními názory, vůči celému hnutí loajálních.

Vůdcova odměna

Jistý muž mi kdysi řekl, že je tím nejšťastnějším člověkem na světě. Musel jsem mu povědět o někom, kdo je ještě šťastnější – o sobě samém.

Jistě si nemyslíte, že radost, kterou nám přináší vedení skautského oddílu, znamená, že bychom nemuseli čelit žádným těžkostem. Naopak! Právě uspokojení ze zdárně překonaných překážek a protivenství naše štěstí dovršuje.

Nečekejte, že váš život bude procházka růžovou zahradou. Byla by to také pěkná nuda!

Při práci se skauty vás určitě potkají neúspěchy a zklamání. Buďte trpěliví! Mnohem víc lidí ztroskotá v práci a pokazí si postup v zaměstnání proto, že nejsou dost trpěliví, než proto, že propadli alkoholu nebo jiným neřestem. Budete muset trpělivě snášet kritiku, která vás bude popuzovat, a do jisté míry i některé byrokratické předpisy, ale dočkáte se za to odměny.

Uspokojení, které pocítíte z plnění povinností konaných s jistým sebeobětováním i z toho, že jste přispěli k upevnění charakteru svých chlapců a tak jim dali pro život něco nesmírně cenného, je odměnou, jejíž hodnota se nedá vyjádřit slovy. Již sama skutečnost, že jste svým dílem pomohli mládeži vyhnout se nástrahám, které by je mohly v době dospívání ohrozit, ve vás posiluje vědomí, že jste vykonali něco dobrého pro svou zem, bez ohledu na to, jak skromné postavení ve společnosti zaujímáte.

V takovém duchu pracují v našem hnutí vůdci a všichni činovníci. Všeobecná důvěra, které se skautská organizace těší, je zásluhou právě těchto dobrovolných spolupracovníků. Tito lidé obětují při práci s chlapci svůj čas i síly a v mnoha případech i své peníze, aniž by za to očekávali odměnu nebo pochvalu. Dělají to proto, že mají rádi svou zem a že je to těší.

Členové skautské rodiny: vlče, skaut a rover.

CHLAPEC

První podmínkou úspěchu při výchově skautů jsou jisté znalosti o chlapcích obecně a o vašem chlapci zvlášť.

Dr. Saleeby v přednášce pronesené před Etickou společností v Londýně řekl: „Úspěšný učitel musí znát chlapcovu přirozenou podstatu. Chlapec ani děvče nejsou jen mužem a ženou v malém vydání, ani listem čistého papíru, na který by učitel psal. Každé dítě je v něčem jedinečné, má svou zvláštní osobitost, svou nezkušenost, normální tajemnou duši, které je třeba taktně pomáhat, povzbuzovat ji, formovat, pozměňovat a někdy i potlačovat.“

Bylo by dobré, kdybyste si připomněli, pokud to dokážete, jak jste mysleli a cítili, když jste sami byli malí. Teprve potom lépe pochopíte pocity a touhy svých skautů.

V úvahu byste měli vzít tyto klukovské vlastnosti:

- **Smysl pro legraci.** Nezapomínejte, že chlapec je v podstatě veselý tvor. Můžeme to považovat za vlastnosti do jisté míry povrchní, ale je jisté, že vždycy dovede ocenit vtip a bere věci z jejich zábavné stránky. A právě to prozaňuje a zpřijemňuje práci člověku, který chlapce vede, a umožňuje mu to, aby se stal spíš jejich veselým druhem, než přísným učitelem – stačí, když se připojí k jejich zábavě.

- **Odvaha.** Průměrný kluk je obvykle odvážný. Nepatří ke škarohlídům, i když se z něho může stát později mrzout, ztratí-li sebeúctu a dostane se do společnosti nespokojených reptalů.

- **Sebedůvěra.** Chlapec má zpravidla velkou důvěru ve vlastní síly. Proto ho tak popuzuje, když s ním dospělí zacházejí jako s malým dítětem a přikazují mu, co a jak má dělat. Raději to zkusí sám, přestože se přitom může dopustit omylů. Ale vždýt právě chybami se učí a upevňuje svůj charakter.

- **Bystrost.** Kluk je obvykle bystrý jako rys. Snadno ho vycvičíte v těch věcech, při kterých se uplatní pozorovací schopnosti, všímavost a úsudek.

- **Potřeba vzruchu.** Chlapec z města je zpravidla méně stálý než jeho venkovský druh, to je dáno rušným městským životem. Nevydrží příliš dlouho dělat jednu věc, potřebuje stále změnu.

- **Přístupnost.** Když chlapec zjistí, že se o něj někdo zajímá, nechá se ochotně vést. Právě zde se projeví jeho „úcta k hrdinům“ a to je pro skautského vůdce velická výhoda.

- **Věrnost a oddanost.** Tento povahový rys chlapeckého charakteru musí vzbuzovat naděje. Kluci obvykle uzavírají vzájemná přátelství a kamarádské chování je pro ně skoro samozřejmé. Z vnějšku se mohou zdát sobečtí, ale pod touto slupkou bývají ochotni pomáhat druhým. A právě tady nachází skautská výchova úrodnou půdu pro svou práci.

Když víte o těchto vlastnostech chlapců a studujete je, můžete mnohem lépe přizpůsobit skautský program jejich sklonům a zálibám. Toto studium je prvním krokem k úspěchu při výchově. Měl jsem to štěstí, že jsem v jediném týdnu narazil v různých střediscích na tři kluky, o kterých mi řekli, že byli považováni za nenapravitelné rváče a darebáky, dokud na ně nezapůsobil skauting. Jejich vůdcové v každém z nich objevili něco dobrého, využili tohoto poznatku a pracovali s nimi tak, aby to vyhovovalo klukovskému temperamentu. Ze všech tří jsou dnes zdatní mládenci s docela proměněným charakterem a vedou si skvěle. Všechna námaha spojená se zakládáním skautských oddílů stála za to už jen kvůli těmto třem úspěšným případům.

Pamatujte na to, že kluk, který se přihlásí do oddílu, chce být skautem okamžitě. Takže neotupujte jeho nadšení nějakým zdlouhavým vysvětlováním. Zaměřte se na to, co sám touží dělat – hrajte hry a dělejte skautskou praxi. Všechny důležité zásady mu vštěpujte postupně, po malých částech.

Pan Casson popisuje v časopisu *Svět učitelů* složité dílo přírody zvané chlapec takto:

„Pokud mohu soudit z vlastních zkušeností, řekl bych, že kluci mají svůj vlastní svět – svět, který si sami vytvořili. A do tohoto světa není dovolen vstup ani učitelé, ani škola. Klukovský svět má své vlastní události, měřítka, zákony, zábavy i veřejné mínění.“

Navzdory učitelům a rodičům zůstávají chlapci svému světu věrní. Dodržují své vlastní zákony, i když jsou docela odlišné od těch, s nimiž je seznamují doma

a ve škole. Raději ochotně snášejí přtkoří dospělých, kteří je nedovedou pochopit, než by se zpronevěřili svým vlastním zásadám.

Učitel například dává přednost tichu, bezpečí a slušnému chování. Klukovské potřeby jsou však docela opačné. Dávají přednost rámusu, nebezpečí a vzrušujícímu dobrodružství.

Legrace, pranice a jídlo. To jsou tři nepostradatelné složky klukovského světa. Úplně základní. Právě do nich jsou kluci celí žhaví a ty nemají nic společného s učiteli a školními učebnicemi.

V klukovském světě je pokládáno za nesmyslné maření času vysedávat každý den čtyři hodiny ve škole. Slyšel někdy někdo, že by kluk – normální zdravý kluk – žebroňil na tátovi, aby mu koupil psací stůl? Nebo jste někdy viděli kluka, který lítal venku, aby se najednou vrátil domů a žadonil: „Mami, můžu si sednout do salónu?“

Určitě neviděli. Kluk není pokojový pinč. Není to tvor milující sedění. Není pacifista, opatrník, knihomil ani filozof.

Je to bohudíky prostě kluk, milující legraci, pranice, věčně hladový, provádějící nepravosti, tropící rámus, byste pozorující okolí, toužící po dobrodružství. Pokud takový není, není normální.

Jen ať dál zuří bitva mezi zákony učitelů a zákony chlapců. Kluci zvítězí i v budoucnosti, tak jako zvítězili v minulosti. Jen menší část se vzdá a stanou se z nich vědátoři, ale převážná většina ve své vzpouře vytrvá a vyrostou z nich nejschopnější, nejušlechtlejší lidé.

Copak neposlal učitel domů Edisona, vynálezce a držitele tisíce patentů, s poznámkou, že je to hlupák neschopný něco se naučit?

Copak nepovažovali Newtona a Darwina, zakladatele moderních věd, jejich učitelé za zabeďněnce?

Copak se ve stovkách případů neprojevili jako vynikající, užiteční lidé ti, kteří měli ve škole pověst rošťáků? Není to nejlepší důkaz, že naše současné metody nedokážou rozvinout nadání dětí?

Není snad možné, abychom s klukem jednali jako s klukem? Nedokážeme přizpůsobit gramatiku, dějepis, zeměpis, matematiku potřebám chlapeckého světa? Nejsme schopni předávat věďění nás dospělých jazykem srozumitelným dětem?

Není nakonec v *právu* kluk, když se drží svého výkladu spravedlnosti, jde za svým cílem a za dobrodružstvím?

Nedává právem přednost *činnosti* před *učěním*? Není to ve skutečnosti obdivuhodný malý pracant, který si vše dělá po svém, protože tu chybí inteligentní vedení?

Neprospělo by nám, kdyby se učitelé na čas stali žáky a prozkoumali klukovský životní styl, který se dnes marně snaží držet na uzdě a potlačovat?

Proč se probíjet proti proudu, když ten proud celkem vzato mříí správným směrem?

Není načase, abychom přizpůbobili své neúčinné metody a uvedli je do souladu se skutečností? Proč bychom měli stále smutně opakovat, kluci jsou kluci, místo abychom radostně využili úžasnou energii, odvahu a iniciativu mládí? Má snad skutečný učitel lepší, ušlechtlejší úkol, než radostně usměřňovat nespoutanou klukovskou povahu na cestu služby lidské společnosti?“

Prostředí a pokušení

Jak už jsem řekl, prvním krokem k úspěchu je znalost klukovské duše. Druhým krokem znalost chlapcova domova. Teprve když poznáte prostředí, ve kterém hoch žije, můžete se správně rozhodnout, jak na něj působit.

Skautský vůdce má podstatně usnadněný úkol, pokud ho chlapcovi rodiče podporují, jsou ochotni spolupracovat a mají hlubší zájem o to, co oddíl dělá i o úkoly a cíle skautského hnutí.

Někdy může mít domácí prostředí na děti špatný vliv, který je třeba překonat. Jsou tu však i další úskalí, na která musí být vychovatel chlapců připraven. Jestliže o nich ví předem, může zpravidla přizpůsobit své metody tak, aby se jeho chlapci těmto nebezpečím dokázali vyhnout a neutrpěl jejich charakter.

Jedním z mocných lákadel jsou *filmy*. Filmová představení mají pro chlapce neodolatelnou přitažlivost a někteří lidé stále přemýšlejí, jak tomuto pokušení zabránit. Myslím, že jde spíš o to, jak filmy využít v náš prospěch. Měli bychom se ptát, co je na nich užitečné, a pak je používat při skautské výchově. To je stará osvědčená metoda, jak zdolávat všechny překážky. Prozkoumat je a pak je přizpůsobit vlastním možnostem. Je jisté, že by se film mohl stát nebezpečným šířitelem zla, kdyby nad ním nebyl řádný dohled. Ale stejně jako se může stát nástrojem zla, může se stát i nástrojem dobra. Byly přece natočeny krásné snímky o přírodě. Také s dějinami tak lze seznamovat. Vyučování těmito názornými prostředky by mohlo mít silný účinek na děti, které tak rády chodí do kina. I pro nás to může být pobídka, abychom film využili k vlastním cílům. Ale hlavně musíme učinit skautský program dostatečně atraktivní, aby kluky přitáhl a byl lákavější než všechno ostatní.

Kouření, podlamující zdraví, **hráčské závislosti** spojené s nepoctivostí, **alkoholické nápoje**, flirtování s dívkami, sprostota – těmto a podobným úskalím se chlapci mohou vyhnout především pomocí skautského vůdce, který dobře ví, jaká nebezpečí jim hrozí.

Nelze tomu zabránit zákazy a tresty, ale tím, že nabídnete něco aspoň stejně lákavé, co na ně bude mít dobrý vliv.

Chlapec se nerodí se sklonem ke **zločinu**, přestupků se dopouští většinou z touhy po dobrodružství, z hlouposti nebo z neukázněnosti – podle toho, jakou má letoru.

Mezi dospívajícími je velice rozšířeným zlozvykem **lhaní**; tahle nemoc je běžná na celém světě. Zvláště často se s ní setkáváte u primitivních kmenů, ale ovšem i v zemích civilizovaných. Pravdomluvnost, která člověka povyšuje na důvěryhodnou osobnost, je hlavním povahovým znakem jedince i národa. Proto je naší povinností udělat všechno pro to, aby dospívající mládež dovedla oceňovat pravdomluvnost a měla smysl pro čest.

Oddílová klubovna a tábor

Nejúčinnější obranou proti špatnému prostředí je jeho nahrazení prostředím dobrým – a tím je pro skauty oddílová klubovna a letní tábor. Klubovnou nemyslím propůjčenou školní třídu, kde by se chlapci sešli na hodinu v týdnu, ale místo, které kluci považují opravdu za své, i kdyby to měla být jen sklepní místnost

nebo podkrovní mansarda. Důležité je, aby se tu mohli scházet každý den a dělat, co chtějí, společně se bavit a prožívat příjemné, šťastné chvíle. Kdyby dokázal skautský vůdce zařadit jen tohle, udělal by velký kus dobré práce, vytvořil by tak pro některé ze svých chlapců pěkné prostředí, které je nejlepší ochranou před špatnými vlivy.

Ještě účinnějším obranným prostředkem než klubovna je skautský tábor. Tábořit bychom měli co nejčastěji. Čistý vzduch, volné obzory, přátelské vztahy vznikající společným pobytem v přírodě, pod stanem, u táborového ohně – to je nevhodnější prostředí pro chlapeckou duši a dává vůdci nejlepší příležitost, aby si kluky získal a zapůsobil na ně celou svou osobností.

Jak probudit u chlapců zájem

Rád si představuji muže, který chce mít na kluky dobrý vliv, jako rybáře chytajícího ryby.

Kdyby rybář napichoval na háček jako návnadu něco, co chutná jemu, asi by na to moc ryb nechytil. Proto užívá jako návnadu to, co chutná rybám.

S chlapci je to stejné. Kdybyste jim kázali o tom, co sami považujete za pozdnější, nechytily byste je. Jakékoli svatouškovství odradí ty nejbystřejší, a prá-

Dítě v oddíle se chová tak, jak se chová jeho vůdce. Vůdce je promítnut do svých skautů. Na jeho osobním příkladu obětavosti a vlasteneckosti se sami učí být obětavými a vlasteneckými.

vě o ně nejvíc stojíte. Ty můžete získat jedině tím, co je skutečně přitahuje a zajímá. Myslím, že právě tohle skauting umí.

Teprve potom k tomu můžete přidat to, o čem si myslíte, že by měli poznat.

Chcete-li chlapce podchytit, musíte být jejich *kamarádem*. Zpočátku příliš nespěchejte, počkejte, až překonají první ostych. F. D. How ve své *Knize o dítěti* popisuje správný způsob tímto malým příběhem:

„Muž, který chodil každý den na procházku špinavou ulicí, spatřil malého kloučka s umouněnou tvář a špatně vyvinutou postavičkou, jak si hraje ve strouze s banánovou slupkou. Kývl na něj a chlapec polekán utekl. Příští den na něj kývl znovu. Chlapec usoudil, že se nemá čeho bát, a na toho muže plívl. Další den ho klouček jen pozoroval. O den později křikl čau, když ho ten člověk míjel. Po čase odpovídal pánovi na očekávaný pozdrav úsměvem. Vítězství bylo úplné, když ten mrňous čekal na rohu a chytl mužovy prsty do své špinavé pěstičky. Byla to bezútešná ulice, ale pro toho dospělého člověka se stala jedním z nejkrásnějších míst na světě.“

ROZBOR CÍLŮ SKAUTINGU PRO VÝCHOVU K OBČANSTVÍ

1. CHARAKTER		2. ZDRAVÍ A SÍLA	
NA CO SE ZAMĚŘIT	DOSÁHNEME POMOCÍ	NA CO SE ZAMĚŘIT	DOSÁHNEME POMOCÍ
<p><i>Občanské postoje</i></p> <p>Férovost jednání</p> <p>Respektování práv druhých lidí</p> <p>Ukázněnost</p> <p>Vůdcovství</p> <p>Zodpovědnost</p> <p><i>Morální postoje</i></p> <p>Čest a morálka</p> <p>Rytířství</p> <p>Samostatnost v jednání</p> <p>Odvaha</p> <p>Schopnost radovat se</p> <p>Úvahy na úrovni</p> <p>Víra</p> <p>Úcta</p> <p>Sebeúcta</p> <p>Oddanost</p>	<p>Práce v družinách</p> <p>Týmové hry</p> <p>Oddílová rada</p> <p>Skautský slib a zákon</p> <p>Veškerá skautská činnost</p> <p>Chápání hodnoty přírody</p> <p>Znalost a zkoumání přírody</p> <p>Astronomie</p> <p>Laskavost ke zvířatům</p> <p>Služba druhým</p>	<p><i>Zdraví</i></p> <p><i>Síla</i></p>	<p>Odpovědnost za vlastní zdraví</p> <p>Hygiena</p> <p>Střídmost</p> <p>Zdrženlivost</p> <p>Táboření</p> <p>Rozvoj fyzických sil</p> <p>Hry</p> <p>Plavání</p> <p>Turistika</p> <p>Horolezectví a aktivity v přírodě</p>
3. ZRUČNOST A DOVEDNOST		4. SLUŽBA DRUHÝM	
NA CO SE ZAMĚŘIT	DOSÁHNEME POMOCÍ	NA CO SE ZAMĚŘIT	DOSÁHNEME POMOCÍ
<p><i>Manuální zručnost</i></p> <p><i>Výnalézavost</i></p> <p><i>Rozumové vlastnosti</i></p> <p>Pozorování</p> <p>Usuzování</p> <p>Sebevýjádření</p>	<p>Skautské dovednosti</p> <p>Tábormictví</p> <p>Vázané stavby</p> <p>Ocenění odznakem a vyznamenáním</p> <p>Zájmy, koníčky</p> <p>Lesní moudrost</p> <p>Stopování</p>	<p><i>Nesobeckost</i></p> <p><i>Občanské povinnosti</i></p> <p><i>Vlastenectví</i></p> <p><i>Služba vlasti</i></p> <p><i>Služba lidskosti</i></p> <p><i>Služba Bohu</i></p>	<p>Skautský slib a zákon</p> <p>Dobré skutky</p> <p>První pomoc</p> <p>Záchrana života</p> <p>Spolupráce s hasiči</p> <p>Pomoc při živelných katastrofách</p> <p>Pomoc v nemocnicích</p> <p>Další formy služby společnosti</p>

Soužití s drsnou přírodou je klíčem k duchu skautingu.

SKAUTING

Skauting je hra pro chlapce vedená chlapci, při které mohou starší bratři svým mladším bratřím vytvořit dobré prostředí a podněcovat je k užitečné činnosti, která jim dopomůže, aby se z nich stali dobří **OBČANÉ**.

Nejlákavější je na skautingu pozorování přírody a zálesácká praxe. Skauting se nezabývá kolektivem, ale jednotlivcem. Rozvíjí jak intelektuální, tak mravní vlastnosti a tělesnou zdatnost.

K těmto cílům směřoval již od samého počátku a dnes ze zkušenosti víme, že k nim skutečně vede, pokud je správně prováděn.

K nejlepším znalcům teorie i praxe skautingu patřil děkan James E. Russell z učitelské koleje Kolumbijské univerzity ve státu New York. Napsal:

„Skautský program je záležitost mužů upravená pro potřeby kluků. Chlapce přitahuje ne proto, že je chlapec, ale proto, že v něm může jednat jako skutečný muž... Skautský program nevyžaduje od kluka nic, co by nemohl dělat i dospělý. Vede ho krok za krokem z místa, kde dnes je, až dospěje tam, kde by měl být...

Nejpodivuhodnější na skautingu není jeho program, ale jeho metodika. V tom, jak soustavně vede chlapce ke správné činnosti, jak jim vštěpuje správné návyky, je skoro ideální. Na skautské praxi jsou mimořádné dvě věci – za prvé to, že správné návyky v chlapcích pevně zakoření; za druhé to, že vytváří podmínky pro iniciativu, vede k sebeovládání, posiluje sebedůvěru a vybízí k hledání vlastní cesty.

Při rozvíjení iniciativy skauting neuplatňuje pouze svůj program, ale podivuhodným způsobem využívá i svoji organizaci. Organizační řád dává jedinečnou příležitost k rozbití všech zkosnatělých metod. Tak je to v družině i oddílu. Chlapci se učí spolupracovat ve skupinách. Úsilí všech směřuje k dosažení společných cílů; to je demokratické, to je sama demokracie.

Tím, že své skauty učíte nejdřív konat s radostí, bez nároku na odměnu dobré skutky, a později i sloužit celé společnosti, děláte pro ně mnohem víc, než kdy-

byste pěstovali jejich zdatnost, kázeň a rozšiřovali jejich znalosti. Neučíte je, *jak se užít*, ale *jak žít*.“

Skauting je prostý

Člověku, který stojí mimo naše hnutí, musí skauting připadat velice složitý. Mnozí lidé se asi nechají odradit od svého úmyslu stát se skautským vůdcem, neboť si myslí, že by museli znát spoustu různých věcí, aby je pak mohli učit své chlapce. Ale tak to vůbec být nemusí, stačí si uvědomit tyto věci:

1. Cíl skautingu je velice prostý.
2. Skautský vůdce probouzí v chlapcích touhu a ctižádost, aby se učili, a dělá to tak, že jim nabízí takovou činnost, která je láká a v níž sami pokračují, dokud ji dokonale nezvládnou. (*O těchto aktivitách je psáno v knize Scouting for Boys.*)
3. Skautský vůdce koná svou práci prostřednictvím družinových rádců.

ÚKOL A CÍL SKAUTINGU

Cílem skautského programu je **zlepšit úroveň budoucí občanské společnosti**, zejména po stránce **charakterové** a **zdravotní**. Nahradit sobectví službou, vytvořit z chlapce mravně i tělesně zdatného člověka, který by své schopnosti užíval při službě bližním.

Občanství bylo krátce definováno jako „aktivní věrnost a oddanost společnosti“. Ve svobodné zemi bývá za dobrého občana obvykle považovaný ten, kdo zachovává zákony, řádně koná svou práci, chodí k volbám, ale starost o obecné blaho ponechává jiným. To je občanství pasivní. Ale pasivní občanství nestačí uchovat ve světě hodnoty svobody, spravedlnosti a cti. To dokáže jen občanství aktivní!

Čtyři oblasti skautské výchovy

Abychom plnili úkol skautingu – vychovávali k aktivnímu občanství – věnujeme se čtyřem základním věcem. Nevtloukáme je chlapcům do hlavy, ale snažíme se, aby je přijali samovolně.

- **Charakterové vlastnosti** pěstujeme družinovou soustavou, skautským zákonem, skautskou praxí, lesní moudrostí, rádcovskou odpovědností, kolektivními hrami a vynalézavostí, která se uplatní při táboření: K tomu patří i poznávání Boha stvořitele skrze jeho díla, hledání krásy v přírodě a ochrana rostlin i živých tvorů, s nimiž se při táboření setkáváme.
- **Zdraví a zdatnost** zlepšujeme hrami, tělesným cvičením, znalostí osobní hygieny a správným stravováním.
- **Rukodělné práce a řemeslné dovednosti**. Věnujeme se jim čas od času i v klubovně, ale především k nim máme příležitost při stavbě tábora, budování můstků, výrobě různých táborových zařízení a při výtvarných hrách, u nichž můžeme uplatnit své tvůrčí schopnosti. Tím vším zlepšujeme svou zručnost.
- **Služba druhým**. Své náboženství prakticky uplatňujeme v každodenním životě dobrými skutky. Mohou to být docela malé dobré činy i služba společnosti nebo první pomoc při nehodách.

Podrobnější popis těchto oblastí naleznete v tabulce na straně 16 a obšírněji se jim budeme věnovat v Části 2. této knihy.

SKAUTSKÉ AKTIVITY

Slovem „skauting“ vyjadřujeme to, co dělají zálesáci, cestovatelé, lovci, námořníci, pionýři, hraničáři a co je pro ně charakteristické.

Tím, že chlapce seznamujeme s některými základními prvky života a práce těchto zdatných lidí, vytváříme soustavu her a praktických činností, které vyhovují klukovským touhám a instinktům a mají přitom výchovnou hodnotu.

Skauting chlapce sdružuje do přátelských tlup, což jsou jejich přirozené organizační jednotky, vytvářené ke hrám, rošťárnám nebo prázdným toulkám. Dostanou pěknou uniformu a výzbroj. To odpovídá klukovské fantazii a romantičnosti. Aktivně se mohou zapojit do života v přírodě.

Z hlediska rodičů skautská výchova upevňuje zdravý a podporuje všestranný rozvoj dětí. Učí činnosti, vynalézavosti a zručnosti. Vede ke kázni, odvaze, rytířskému jednání a vlastenectví – jinými slovy zdokonaluje charakter, což je pro chlapcův budoucí život důležitější než všechno ostatní.

Skauting je veselou hrou ve venkovním prostředí, kdy chlapci a muži zažívají společná dobrodružství jako starší a mladší bratři, přičemž nabírají zdravý, sílu i zručnost a učí se být užitečnými.

Skautský program přitahuje chlapce ze všech společenských tříd, malé i velké, bohaté i chudé, dokáže zaujmout dokonce i tělesně postižené, hluchoněmé a slepé. Podněcuje chuť do učení. Skauting je založený na tom, že staví na klukovských zájmech a povzbuzuje k **sebevýchově**, místo aby dával *příkazy*.

Za prokázané znalosti a dovednosti v různých oborech zájmové činnosti může skaut dostat zvláštní odznaky. Tyto odborné zkoušky jsou dobrým cvičením zručnosti. Doplnují požadavky, které na chlapce kladou skautské stupně, ověřují jejich plaveckou a tábornickou zdatnost, kuchařské umění, zálesácké dovednosti. Nabízíme tolik různých možností proto, že chceme oslovit všechny typy chlapců a přimět je, aby si vyzkoušeli nejrozmanitější práce. Pozorný skautský vůdce dokáže velmi rychle rozeznat, k čemu se ten který chlapec hodí, a může pak usměrnit jeho činnost. Právě to je nejlepší cesta k rozvíjení individuální osobnosti a k nasměrování na úspěšnou životní cestu.

Kromě toho chlapci vštěpujeme, že je sám odpovědný za rozvoj své tělesné zdatnosti a své zdraví. Máme k němu plnou důvěru a očekáváme, že každý den vykoná nejméně jeden dobrý skutek.

Když má skautský vůdce aspoň kousek chlapeckého ducha a dovede se na všechno dívat klukovským pohledem, dokáže – pokud má fantazii – najít nové aktivity s mnoha obměnami a tím uspokojit chlapeckou touhu po nových věcech. Vzpomeňte si na divadla. Když zjistí, že některá hra diváky nepřitahuje, nedávají ji na program stále znovu v naději, že nakonec lidé přece jen na představení přijdou; stáhnou ji z repertoáru a připraví nějakou zajímavou premiéru.

Chlapci mohou prožívat dobrodružství u blátivého rybníčku a když má skautský vůdce chlapeckého ducha, může je tam prožívat spolu s nimi. Přijít s něčím novým nevyžaduje přece ani velké peníze, ani složitá zařízení; chlapci sami v tom často pomohou novými nápady.

Další činnost, která bude hochy bavit, objeví bez velké námahy vůdce umělejší naslouchat. Dozví se hodně o povaze každého člena oddílu a snáze najde způsob, jak ho zaujmout.

Chce-li za války nějaký voják – průzkumník v noci získat zprávy o pohybech nepřítelů, do značné míry si je opatřuje tím, že naslouchá. Podobně, tápe-li skautský vůdce ve tmě, pokud jde o sklony a povahové rysy svých chlapců, do značné míry se o nich může mnoho dozvědět, když bude naslouchat.

Posloucháním získá bezprostřední vhled do povahy každého chlapce a pochopí, jak ho lze nejlépe zaujmout.

Totéž platí pro debaty na oddílových radách a u táborových ohňů. Budete-li se pozorně dívat a naslouchat, získáte od svých chlapců víc informací než oni od vás.

Když se chystáte na návštěvu k některým rodičům, nejděte tam s tím, že je budete přesvědčovat o ceně skautingu, spíš se pokuste zjistit, jaké mají představy o výchově svých chlapců a kde vidí jejich slabiny.

Obecně řečeno, pokud nemáte dost nápadů, neuplatňujte v oddíle jen to, o čem si myslíte, že bude chlapce bavit. Naslouchejte jim nebo se jich přímo vyptejte, co by chtěli dělat nejraději, a pak to vyzkoušejte – to znamená zjistěte, zda to bude pro váš oddílový program přínosné a pro chlapce prospěšné.

Oddíl, ve kterém se ozývá veselý smích, kde chlapci s chutí soutěží, prožívají nová vzrušující dobrodružství, neztrácí členy proto, že by se nudili.

Skautský duch

Tím nejdůležitějším při všem, co děláme, je duch skautingu a ten se nejlépe projevuje za pobytu v přírodě.

I v této materialistické době asi nenajdeme chlapce (a možná ani dospělého muže), na kterého by nepůsobilo volání dalek a divočiny.

Snad je to primitivní instinkt – ale máme ho v sobě. I tímto klíčem můžeme otevřít velkou bránu, kterou se do našich šedivých životů dostane aspoň čistý vzduch a slunce.

Většinou tam však získáme mnohem víc.

Hrdinové divočiny, hraničáři a cestovatelé, mořští tuláci, letci z oblačných výšin přitahují kluky neodolatelnou silou. Chlapci je budou následovat tam, kam je oni povedou, a budou tancovat, jak oni budou pískat, pokud budou pískat píseň mužnou a plnou odvahy, odolnosti a velkého úsilí, zdatnosti a dovednosti, radostného sebeobětování pro druhé.

Za to vše chlapci dají tělo i duši.

Pozorujte tamhle toho chlapce, jak jde po ulici s očima upřenýma do dalek. Vidí tam prérii, nebo modravou mořskou pláň? Ať už pozoruje, co chce, je teď duchem nepřítomný.

Copak jste vy nikdy neviděli v parku stádo bizonů? Nezahlédli jste uprostřed velkého města kouř z týpí Siouxů? Já je tam často vídám už léta!

Skauting chlapci umožňuje, aby si oblékl khaki košili jako jeden z velkého zálesáckého bratrstva. Může sledovat značky, stopovat, signalizovat, rozdělat ohní-

Pohled chlapce se upíná k mořím a prériím. Skauting mu dává příležitost být alespoň na chvíli Indiánem, průkopníkem, zálesákem.

ček, vybudovat si přístřešek, uvařit jídlo a vyzkoušet mnoho jiných tábornických a zálesáckých praktik.

Jeho družina je přirozená klukovská tlupa, vedená jedním z chlapců. Může být jen částí celku, ale uchovává si v něm svou vlastní osobnost. Pod širým nebem poznává, co je to radost ze života.

Pak je tu duchovní stránka věci.

Nedozrálá dětská duše citlivě vnímá na výpravách do lesů přírodu a rozhlíží se kolem. Život pod volnou oblohou je *skvělou* školou pozorování. člověk si tam uvědomuje, že ho obklopují zázraky podivuhodného vesmíru.

Lidská mysl se tak učí oceňovat krásu, která je stále kolem nás. Městský kluk si uvědomuje, že nad střechami domů září za noci hvězdy a navečer tam slavnostně svítí v zapadajícím slunci barevná oblaka.

Studium přírody vnáší soulad do všech otázek týkajících se nekonečna, dějinných událostí i mikrosvěta – to všechno jsou jen části díla velkého Stvořitele. A v něm hrají čestnou roli i sex a rozmnožování.

Skauting je tak zajímavý program, že přivede i největšího rošťáka k vyšším myšlenkám a k prvkům víry v Boha. A když k tomu přidáte skautskou povinnost vykonat každý den dobrý skutek, je to základ pro službu Bohu a bližním, na kterém mohou rodiče a duchovní mnohem snadněji stavět to náboženství, ve které sami věří.

„Kluka můžeš obléci jako kovboje, jako Toma nebo Jacka.

Můžeš ho vycepovat až bude vypadat jako obrázek. Pořád ale bude klukem. Jinak by musel být svatý nebo opravdový hrdina. I u obrázku skutečnost odhalíš pohledem na jeho zadní stranu.“

To důležité je duch, nikoli pozlátka. Duch dříme v každém chlapci, jen jej musíte objevit a vynést na světlo.

Skautský slib, kterým slibujeme na svou čest, jak dovedeme nejlépe, a **skautský zákon** nás zavazují k sebekázní – a v devětadevadesáti případech ze sta se nám to daří. Nad chlapcem se nevznáší zákaz – NESMÍŠ! Je veden k pozitivnímu jednání. Skautský zákon je spíš míněn jako průvodce činným životem než jako represivní zákoník. V jeho bodech je pouze řečeno, co je správné a co se od skauta očekává.

DRUŽINOVÁ SOUSTAVA

Družinová soustava je jedním z podstatných rysů, kterými se skauting liší od všech ostatních organizací. Kde je tato soustava správně uplatněna, musí zaručeně přinést úspěch.

Rozdělení chlapců do družin o šesti až osmi členech a samostatná činnost těchto družin, vedených odpovědným rádcem – to je klíč k dobrému skautskému oddílu.

Družina je základní jednotkou skautské výchovy vždycky, ať už se to týká práce, hry, kázně nebo plnění povinností.

Neocenitelným prostředkem při výchově osobnosti je odpovědnost, kterou svěřujeme jednotlivcům. K tomu dochází již v té chvíli, kdy je chlapec ustanoven rádcem a pověřen vedením družiny. Teď je na něm, aby se dal do práce a začal rozvíjet dobré vlastnosti každého člena své družiny. Zdá se to být velmi těžký úkol, ale v praxi se to osvědčuje.

Mezidružinové soutěže a závody vytvářejí družinový duch, který hraje důležitou úlohu, protože zlepšuje ovzduší mezi chlapci a zvyšuje jejich výkonnost. Každý člen si uvědomuje, že je odpovědný za svou družinu a že její prestiž do jisté míry závisí na jeho schopnosti podat při hře dobrý výkon.

Oddílová rada

Oddílová rada je důležitou složkou družinové soustavy. Je to stálý výbor, složený z vůdce, jeho zástupců a rádců (někdy i podrádců). Řeší oddílové záležitosti, programové, administrativní i kázeňské. Činnost oddílové rady posiluje v jejích členech sebedůvěru, uplatňují se tu ideály svobody, nedílně spojené se smyslem pro odpovědnost a úctou k autoritám. Chlapci se tu mohou pocvičit v demokratických procedurách, což je pro ně jako budoucí občany neocenitelná zkušenost.

Rada družinových rádců se zabývá běžnými otázkami a řízením takových záležitostí, jako jsou oddílové podniky, hry a podobně. Často může pokládat za výhodné přijmout jako své členy i podrádcy. A ti současně s možností v ní pomáhat získávají zkušenosti a cvik v pravidlech jednání výboru. Naproti tomu Čestnou

Největšího pokroku se dosáhne tam, kde rozhodování a zodpovědnost jsou v rukou rádců družin. To je tajemstvím skautské výchovy.

radu tvoří výhradně rádci. Ta – jak již se poddává z jejího názvu – má spíše mimořádné poslání, jako například zabývat se případy kázeňskými a otázkami udělování odznaků.

Význam družinové soustavy

Je důležité, aby skautský vůdce pochopil mimořádnou cenu družinové soustavy. Ta je nejlepší zárukou stálé, úspěšné činnosti oddílu. Snímá z vůdcových beder velkou část drobných starostí a povinností.

Ale především: **družina je pro každého jednotlivce školou charakteru.** Rádci umožňuje získat praktické zkušenosti s vykonáváním odpovědného úkolu a s vedením. Skauti se v ní učí podřizovat svoje zájmy zájmům celku, cvičí se v odříkání a sebeovládání, jak to vyžaduje duch přátelské spolupráce.

Jestliže chcete dosáhnout nejlepších výsledků, musíte dát rádcům skutečnou plnou odpovědnost – kdybyste jim ponechali jen odpovědnost částečnou, účinek by byl také jen částečný. Hlavním účelem družinové soustavy není usnadnění vůdcovy práce, ale přenesení odpovědnosti na chlapce, protože právě to je nejlepší prostředek k výchově charakteru.

Skautský vůdce, který chce dosáhnout úspěchu, nemůže se spokojit jen s tím, že přečte všechno, co bylo o družinové soustavě a její metodice napsáno, ale musí uvést do praxe to, co se dozvěděl. Důležité je praktické provádění myšlenek a skauti i jejich rádci mohou získat zkušenosti jen soustavnou činností. Čím víc úkolů jim vůdce ukládá, tím víc dokážou.

SKAUTSKÝ KROJ

Často jsem říkával: „Nezáleží mi na tom, jestli skaut nosí nebo nenosí kroj, hlavně když je skautingu oddán celým srdcem a dodržuje skautský zákon.“

Ale skautský duch ho přiměje, aby v kroji chodil.

Totéž platí samozřejmě i u těch, kteří táhnou skautské hnutí – vůdci a činovníků. Nikdo jim nepřikazuje, aby chodili v kroji, nemají-li chuť. Měli by ovšem ve své funkci myslet spíš na druhé než na sebe.

Já osobně si obléknou kroj, i když jdu navštívit třeba jen některou skautskou družinu. Jsem si jistý, že to zlepšuje u chlapců morálku. Vidí-li, že dospělý člověk nepovažuje nošení kroje pod svou úroveň, víc si kroje váží.

Někdo může přičítat čistému, upravenému kroji malý význam, a přece má kroj cenu při posilování naší sebedůvěry. A znamená velice mnoho pro dobrou pověst skautského hnutí u veřejnosti, která soudí podle toho, co vidí.

Většinou tu působí příklad. Ukažte mi nedbale krojovaný oddíl a já „vypátrám“, že ani jeho vůdce nemá kroj v pořádku. Myslete na to, až se budete do kroje oblékat!

Dáváte svým chlapcům příklad a pokud budete mít kroj pěkně upravený, odrazí se to i na vašich skautech.

ÚKOL SKAUTSKÉHO VŮDCE

Základní principy skautingu tvoří správnou linii. Úspěch při jejich aplikaci závisí na vůdci a na tom, jak je uplatní. Právě v tom bych teď chtěl vůdci pomoci – především ukázat na cíl skautské výchovy a za druhé navrhnout metody, které by měl užívat.

Mnozí vůdcové by patrně chtěli, abych jim popsal všechno do posledního detailu. To však je nemožné, protože co vyhovuje jednomu oddílu nebo jednomu chlapci na určitém místě, to nevyhovuje druhým, i když bydlí třeba jen o kilometr dál. Tím méně to vyhovuje vůdcům rozptýleným po celém světě a pracujícím v naprosto jiných podmínkách. A přece tu mohu dát jisté obecné rady a vůdcové sami nejlépe posoudí, které věci mohou s úspěchem použít ve svých vlastních oddílech.

Ale ještě než přejdu k podrobnostem, dovoluji, abych znovu opakoval: nenechte se postrašit zdánlivou velikostí úkolu. Jakmile budete jasně vidět cíl, váš strach zmizí. Musíte ten cíl mít jen pořád před očima a přizpůsobovat mu prostředky.

Kdosi napsal: „**Nezáleží příliš na tom, zda skutečně dosáhneme svých největších ideálů, důležité však je, aby byly skutečně velké.**“

Občas se před námi objeví překážky, které zastíní náš krásný cíl. Útěchou by nám pak mělo být vědomí, že jsou velké jen zdánlivě – až se k nim přiblížíme, zjistíme, že nejsou nepřekonatelné. O tom je také tahle stará černošská písnička:

*Číhni na koleje,
jak k vobzoru se sbíhají.
Krucí, řekneš, co se stane,
až budem tam, kde se spojují?*

*Jak vlak jede a préríí uhání,
fíra rozhlíží se v klídku po kraji.
Ví už dávno, že až tam dojedeme,
koleje budou v pohodě.*

*Znáš to ze života –
cesta je úzká, když máš cíl daleko.
Když se mu blížíš,
je čím dál širší a širší.
A pak zjistíš,
že v kolejích je místa dost
i pro stádo koní!*

(Saturday Morning Post)

2. ČÁST

Skauting a výchova dobrých občanů

Rytířské ctnosti jsou i dnes ctnostmi gentlemana.

I. CHARAKTER

„Národ vděčí za svůj úspěch ani ne tak síle zbraní, jako spíš charakteru svých občanů. Má-li být člověk v životě úspěšný, je pro něj důležitější jeho charakter než školní vzdělání.“

Charakter je tedy nejcennější hodnotou jak pro národ, tak pro jedince. Jestliže má člověku určovat jeho životní cestu charakter, měl by si jej vypěstovat dřív, než se na tuto cestu vydá – již v chlapeckém věku, dokud je přístupný a vnímavý. Charakter se nedá nakomandovat. Chlapec má v sobě jen jeho základ, který je třeba rozvinout a upevnit. Jak?

Charakter je obvykle výsledkem vlivu prostředí a životních podmínek člověka. Vezměte například dva malé chlapce, třeba dvojčata. Učte je ve škole stejné předměty, ale zaveďte je po škole do naprosto odlišného prostředí, mezi docela jiné kamarády, do jiných rodin. Jeden bude mít laskavou, chápavou matku, čestné, přímé kamarády, kteří mu budou plně důvěřovat atd. Toho druhého zasaďte do špinavého odpudivého domova, mezi věčně nespokojené hrubiány a zloděje. Myslíte, že z obou dvojčat vyrostou stejně charakterní lidé?

Tisíce chlapců ztrácíme každý den tím, že je necháváme vyrůstat v bezcharakterní, neužitečné lidi.

Mnozí z nich by mohli být zachráněni, kdyby vyrůstali v dobrém prostředí a v dobrých podmínkách právě v tom životním období, kdy jsou vnímaví a schopní změny. A mnozí další by nemuseli stát tak nízko na společenském žebříčku (protože zanedbaní jedinci se najdou v každé společenské třídě), byli by z nich lepší lidé, cennější pro svou zemi a sami se sebou spokojenější – jen kdybychom je dokázali v tom pravém věku přesvědčit, aby se snažili zlepšit svou povahu.

Právě to je nejdůležitější úkol skautingu – vychovávat. Pamatujte si to, nejde ani tak o předávání znalostí a dovedností, jako o výchovu. To znamená, že bychom měli chlapce přimět, aby se učil sám, z vlastní vůle, ty věci, které zdokonalují jeho charakter.

Jeden z důvodů, proč by oddíl neměl mít víc než 32 členů

Skautský oddíl by neměl mít víc než dvaatřicet členů. Navrhuji tohle číslo, neboť jsem při práci s chlapci zjistil, že stačím tak na šestnáct kluků – poznat jejich osobní vlastnosti a jednotlivě se jimi zabývat. Připouštím, že jiní lidé mohou zvládnout dvojnásobný počet, proto jsem uvedl číslo třicet dva.

Slychám o dobrých oddílech, ve kterých je 60 nebo dokonce až 100 chlapců, a vedoucí mi říkají, že jejich skauti jsou stejně dobře vycvičení jako ti z malých oddílů. Vyjadřuji nad tím svůj obdiv (správněji bych měl napsat údiv) a nevěřím jim.

„Proč tak lpíte na individuální výchově?“ ptávají se mne.

Protože to je jediná možnost, jak provádět skutečnou výchovu. Učit můžete jakékoli množství chlapců, třeba tisíc najednou, máte-li dost silný hlas a znáte způsob, jak takové množství udržet na uzdě. Ale to není výchova.

Za výchovu považuji to, co má vliv na budování charakterů a co dělá z chlapců muže.

Když člověka správným způsobem motivujete, aby se sám zdokonaloval, přimějete ho tím k aktivnímu úsilí v tom směru, který nejlépe vyhovuje jeho temperamentu a schopnostem.

Kdybyste shromážděným chlapcům podávali skautský zákon jako kázání nebo jim rozkázali, že musí plnit jeho požadavky, nemělo by to žádný smysl. Každý člověk vyžaduje jiný přístup a musí se sám rozhodnout pro jeho dodržování.

A právě zde se uplatní osobnost a schopnosti skautského vůdce.

Zamysleme se tedy nad několika mravními a duchovními hodnotami, které tvoří **charakter**, a uvažujme pak o tom, jak je vůdce může při skautské výchově u chlapců rozvíjet.

Rytířskost a smysl pro poctivou hru

Ušlechtilí muži se řídí ve svém chování už od doby kolem roku 500 zákony středověkých rytířů, které ustanovil pro své Rytíře kulatého stolu král Artuš.

Rytířská romantika láká všechny chlapce a má vliv na jejich mravní cit. Rytířský zákoník zahrnoval čest, sebeovládání, zdvořilost, odvahu, zbožnost a nesobecký smysl pro povinnost a službu.

Tyto zákony byly znovu zveřejněny v dobách krále Jindřicha VII. v tomto znění:

1. Nikdy neodkládat svou zbroj, vyjma noci a doby určené k odpočinku.
2. Vyhledávat dobrodružství, při nichž lze získat „čest a slávu“.
3. Chránit chudé a slabé.
4. Pomoci ve spravedlivém sporu každému, kdo o to požádá.
5. Vzájemně se neurážet.
6. Táhnout do boje na obranu a pro blaho své země.
7. Pracovat spíš pro čest než vlastní zisk.
8. Nikdy a za žádných okolností neporušit daný slib.
9. Obětovat se pro čest své vlasti.
10. Raději čestně zemřít, než zbaběle utéci.

Rytířské ideály a myšlenku poctivé hry bychom měli chlapcům vštěpovat spíše než co jiného. Vypěstují v nich silný smysl pro spravedlnost, který by se měl stát součástí jejich charakteru, pokud z nich mají být skutečně dobří občané.

Zvyk dívat se na všechno očima druhého člověka lze rozvinout při hrách v přírodě, kde je základní podmínkou úspěchu právě poctivá hra, ať už hrajeme Boj o vlajku nebo Indiánské poselství. Při hře musí být zachována nejvyšší pravidla a to vyžaduje od hráčů sebekázeň i vnitřní rovnováhu. Po hře by měl být vítěz velkorysý k poraženému a poražený by měl jako první vítězi blahopřát a provolat mu slávu.

Tohle bychom měli cvičit tak dlouho, až se to stane trvalým návykem.

Další cennou pomocí při pěstování čestného jednání jsou debaty na témata, která chlapce zajímají a při nichž se seznamují s argumenty obou stran. To jim pomáhá pochopit, že na každou důležitou otázku lze nahlížet ze dvou různých stran a že by se neměli nechat strhnout výmluvností jednoho řečníka, dokud nevyšlechli, co o té věci říká také druhá strana, a že by měli sami důkladně zvážit všechny argumenty, než se rozhodnou, ke komu se přidají.

Praktickým cvičením zaměřeným k tomuto cíli je hlasování. Nebudeme hlasovat veřejně zvednutím ruky; při tom se váhající a nepozorní přidávají k většině. Každý napíše své rozhodnutí – „ano“ či „ne“ – na kousek papíru a lístek odevzdá. Tím je zajištěno, že se musí rozhodnout sám a předtím otázku dobře posoudit z obou stran.

Velkou cenu mají i simulované soudní spory a jejich řešení. Jestliže při nich zachováváme obvyklé soudní postupy, pěstujeme tím v chlapcích smysl pro spravedlnost a poctivé jednání. Mohou tak z vlastní zkušenosti poznat, jaké povinnosti je čekají v pozdějším životě, až se stanou soudci nebo budou vystupovat u soudu jako svědci. Stejný význam v tomhle smyslu mají i schůzky oddílové rady, při nichž jsou projednávány případy nekázně a různé rozepře. Jestliže mají chlapci skutečnou odpovědnost, musí dobře zvažovat svá rozhodnutí a to jim pak zůstává i v každodenním životě mimo oddíl, zvyknou si pozorně vyslechnout obě strany a vyslovovat svůj úsudek teprve po pečlivém zvážení všech argumentů.

Vůdce, který využívá svou vynalézavost k tomu, aby naučil chlapce poctivé hře, nesobeckosti a smyslu pro povinnost, nachází v klubovně i v přírodě spoustu příležitostí k výchově svých skautů. Ze všech věcí, kterými se zabýváme, je podle mého přesvědčení právě tahle nejdůležitější při výchově odpovědného občana. Ale bojím se, že jsem se toho dotkl jen velice zběžně.

Kázeň

Národ, chce-li mít úspěch, musí být patřičně ukázněný, a masu můžete ukáznit jen tím, že ukázníte jedince. Kázní mám na mysli poslušnost právu a všeho, co příkazuje povinnost.

Toho nelze dosáhnout tresty, ale tím, že chlapce povzbuzujeme a vedeme – nejprve k sebekázní a k obětování sebe samého i svých sobeckých přání pro dobro ostatních. Nejúspěšnějším způsobem, jak to učít, je příklad a to, že chlapci

svěříte odpovědnost a čekáte od něho, že se ve velké míře ukáže být hoden této důvěry.

Odpovědnost je široce zahrnuta již v samotné družinové soustavě tím, že rádce odpovídá za vše, co se děje mezi jeho chlapci.

Sir Henry Knyvet v roce 1596 královnou Alžbětu varoval, že stát, který zanedbává výcvik a kázeň své mládeže, pěstuje nejen mizerné vojáky a námořníky, ale i stejně mizerné občany a pěstuje tedy ještě mnohem větší zlo pro život společnosti; čili, jak řekl doslova: „Nedostatek skutečné kázně totiž zoufale a pošetile zničí čas i blaho obojího – vladaře i země.“

Kázeň nelze docílit tím, že kvůli nějakému zlovyku dítě trestáte, ale tím, že je místo něj zaměstnáte něčím lepším, tím upoutáte jeho pozornost a postupně docílíte, že starý zlovyk zapomene a zřekne se ho.

Skautský vůdce má trvat na kázni a na přísné, rychlé poslušnosti i v maličkostech. Nechej kluky, aby si zařádili – tu a tam je to docela dobré – ovšem jen s tvým svolením.

Smysl pro čest

Skautský zákon je základem, na kterém spočívá celá skautská výchova. Všechny jeho body musíme chlapcům srozumitelně vyložit na prostých, praktických příkladech z každodenního života.

Největší výchovnou cenu má náš osobní příklad. Jestliže vůdce sám ve všem důsledně dodržuje skautský zákon, chlapci ho v tom začnou následovat. Tento příklad je ještě působivější, když vůdce složí skautský slib tak jako jeho chlapci.

Hoch by měl být přijat do skautské organizace slavnostním způsobem. Malý obřad s vážnou atmosférou na něho silně zapůsobí. Když uvážíme, jak významná je to chvíle, měl by ten dojem být co nejsilnější. Velice důležité je, abychom u skautů pravidelně obnovovali znalost skautského zákona. Chlapci zapomínají, ale nikdy bychom neměli dopustit, aby ten, kdo slavnostně slíbil zákon zachovávat, neuměl vyjmenovat jeho body.

Když už si je skaut vědom toho, co znamená „slíbit na svou čest“ a složí slib, musí mu vůdce nadále plně důvěřovat. Dávejte mu svým jednáním najevo, že ho považujete za odpovědného člověka. Svěřte mu nějaký úkol, trvalý nebo krátkodobý, a očekávejte, že ho bude poctivě plnit. Nesledujte ho, nechte ho, aby to dělal po svém. Ať třeba provádí hlouposti – přesto ho nechte a věřte, že udělá, co bude v jeho silách. Důvěra by měla být základem celé naší mravní výchovy.

Klíčem k úspěchu je odpovědnost, kterou chlapcům svěříte, to platí zejména u těch největších darebáků a nejproblematičtějších případů.

Účelem družinové soustavy je především dát skutečnou odpovědnost co největšímu počtu chlapců a tak přispět k výchově jejich charakteru. Když vůdce svěří rádci právo rozhodovat, klade na něj velké nároky, hodně od něho očekává a nechává mu při práci volnou ruku, přispívá tím k výchově jeho charakteru víc než škola, do které chlapec chodil.

Sebedůvěra

Nikdo si neodnese ze skautingu všechno, co by mohl, jestliže nesplní podmínky stupňů zdatnosti. Ty byly vytvořeny proto, aby na nich chlapec mohl dokázat, že zvládl základy, na kterých lze přestovat ty vlastnosti, jaké má mít dobrý občan, skutečný muž.

Když si hoch uvědomí, že už není nováček, ale stává se odpovědným, důvěryhodným člověkem, který už ledaco dokáže, nabývá sebedůvěry.

Pomozte chlapci, aby se naučil spoléhat sám na sebe, aby byl vynalézavý a aby „sám řídil svůj člun“ – to znamená, aby se stále díval vpřed a udržoval směr svému životu.

Budování táborových staveb vyžaduje zručnost a důvtip, protože každý přitom spolupracuje s ostatními, ale nese odpovědnost za svůj díl práce.

I plavání má výchovnou hodnotu – uplatní se při něm duševní, mravní i tělesné vlastnosti. Uvědomujete si, že dokážete překonat živel a uměli byste zachránit tonoucího. Navíc plaváním cvičíte tělo i plíce.

Když jsem vedl výcvik jihoafrických policistů, vyslal jsem dvojici mužů na jízdu dlouhé dvě až tři sta mil, aby se naučili starat sami o sebe a využívat svou inteligenci.

Jestliže se mezi nimi vyskytl méně bystrý žák, poslal jsem ho samotného, aby se nemohl spoléhat na druhého, musel sám hledat cestu, sám si připravovat jídlo a ošetřovat koně. Po návratu měl napsat bez cizí pomoci zprávu. To byl pro něho nejlepší výcvik v samostatnosti a všestranné zdatnosti.

To také mohu vše doporučit vůdcům při výchově skautů.

Tábor je daleko nejlepší školou pro výchovu žádoucích charakterových vlastností. Koná se ve zdravém prostředí, chlapci tam jsou radostní a nadšení, obklopují je zajímavé věci a skautský vůdce je má v rukou stále, ve dne i v noci. Právě na táboře má vůdce nejlepší příležitost k pozorování hochů, nejlépe pozná vlastnosti každého z nich a může jejich vývoj podle potřeby usměrnit. A chlapci sami mají v každodenním táborovém životě mnoho dobrých příležitostí ke zlepšení své povahy pod vlídným vedením veselého vůdce, plného chápavého porozumění. Vládne tu kázeň, mohou uplatnit svůj důvtip, vynalézavost, samostatnost, zručnost, zálesácké znalosti, vodácké dovednosti, smysl pro kolektiv atd. Týden

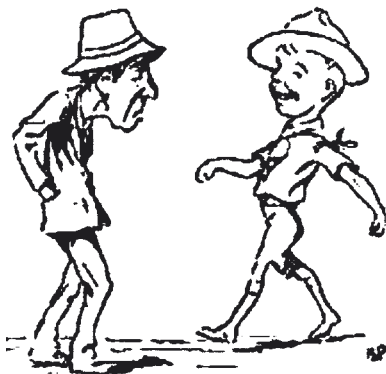
takového života vyváží šest měsíců teoretického učení v klubovně, i když také to má svou cenu. Proto by se měl málo zkušený vůdce o táboření dovědět co nejdříve.

Radost ze života

Proč považujeme poznávání přírody za klíčovou skautskou aktivitu?

Na této otázce si můžeme ukázat rozdíl mezi skautingem a činností obyčejné dětské organizace.

Snadno na ni odpovíme touto větou: „Chceme své chlapce naučit nejen věci pro život, ale jak mají žít“ – to znamená, jak mít radost ze života.

Už jenom to, že má chlapec veselé a srdečné vzezření, když jde po ulici, je něco. Rozjasňuje tváře lidí, kteří ho mňejí. Dokázat, aby chlapci takto jednoduše dělali lidi kolem sebe šťastné, je něco, o co stojí za to usilovat.

Opakuji až příliš často, že poznávání přírody je pro nás nejlepším prostředkem k otvírání chlapecké mysli i duše. Pokud to skautský vůdce nepouští ze zřetele, chlapci mají příležitost vnímat krásu v přírodě a později i v umění – a to přispívá, aby se mohli víc těšit ze života.

Právě to spolu s pochopením, že se v tomto svém podivuhodném díle projevuje Bůh stvořitel, je pevným základem náboženství, zvláště když k tomu připojíme vykonávání jeho vůle účinnou službou druhým.

Před několika lety jsem se ocitl v obývacím pokoji jednoho přítele, který naneštěstí právě zesnul, a na stole tam vedle opuštěné dýmky a váčku na tabák ležela kniha Richarda Jefferies-Fielda a Hedgerowa, otevřená dolů stránkou, na níž stálo: „Představa mravního dobra není zcela uspokojivá. Její nejvyšší dosud známou formou je čistá nezištnost, dobro konané nikoli kvůli nějaké nynější nebo budoucí odměně, ani pro dovršení nějakého pomyslného úsilí. Z toho, co známe, to je to nejlepší, ale zcela neuspokojující! Potřebujeme průchod, který by mnohem víc uspokojoval nejniternější přání srdce, než jak je může naplňovat jakákoli sebe odříkavější činnost. Musí to být cosi ladící s vnímáním krásy i ideálu. Osobní ctnost nestačí. I když ideál dobra pojmenovat nedovedu, připadá mi, že se bude nějak těsně pojit k ideálu krásy Přírody.“

Jinými slovy: je možno mít zato, že štěstí spočívá v souhře vnitřního svědomí a vnějšího vědomí. Znamená to dospět k současnému uspokojení svědomí i smyslů. Je-li uvedená definice správná, je přinejmenším stejně jistý i opak – totiž, že vnímání krásy nemůže přinést štěstí, nemáš-li klidné svědomí. Pokud si

tedy přejeme, aby naši chlapci byli v životě šťastní, musíme jim vštěpovat zvyk činit svým sousedům dobro a navíc vnímat krásu v Přírodě.

Nejkratší krok k tomu druhému poskytuje nauka Přírody:

„...knihy v proudících bystřinách, kázání v kamenech a dobro ve všem.“

Spoustě chlapců dosud nikdo oči neotevřel a skautský vůdce se může radovat z toho, že právě on to dokáže.

Když do chlapcovy duše zasadíte semínko lesní moudrosti, naučí se pozorovat, přemýšlet, ukládat poznatky do paměti a stane se to jeho přirozenou potřebou. Zůstane to v něm trvale, ať se později zabývá čímkoli.

Objeví-li mladá duše v přírodě podivuhodné věci, můžeme poukázat i na jejich krásu, kterou chlapci začnou postupně vnímat. Až se jejich mysl naučí krásu oceňovat, budou nacházet radost i v nejněrodnějším prostředí.

Opět si dovoluji odbočit, byl tmavý, sychravý, mlhavý den a my se v rozlehlem ponurém nádraží v Birminghamu prodírali zástupem umazaných dělníků a zablácených vojáků. Jak jsme si razili cestu davem, náhle jsem se zarazil a strnule jsem zíral před sebe. Ještě jednou jsem se podíval – až jsem si nakonec svým upřeným pohledem oči naplnil čímsi dobrým, pak jsem šel dál. Moji společníci si podle všeho ničeho nevšimli, avšak já v té temné sluji zachytil sluneční paprsek, takovou zář, že mě ten den zalila novou radostí. Byla to pouhá ošetřovatelka v hnědém stejnokroji s mohutnou hřívou rudozlatých vlasů a velkou kyticí žlutých a hnědých chryzantém v náruči. Nic zas zvlášť báječného to nebylo, řeknete. Nebylo, ale těm, kdo mají oči k vidění, tam dokonce i v tom nejhorším ponurém šeru ty paprsky zazářily.

Lidé si většinou myslí, že chlapci nejsou schopni ocenit krásu a poezii. Vzpomínám, jak jim kdysi ukázali obraz krajiny v bouři, o kterém Ruskin napsal, že na tom dramatickém výjevu je jediné místo vyjadřující klid. Jeden z mladíků okamžitě ukázal na střípek modré oblohy, který prosvítal letícími bouřlivými mračky.

Poezie má také vliv, který je nesnadné popsat, a když krása mladého člověka zaujme, jeho duše touží vyjádřit své pocity něčím jiným než každodenní prózou.

Samozřejmě, i v próze lze najít některá z nejkrásnějších básnických děl, ale mnohem obvykleji se pojí s rytmem a rýmem. Nicméně, mladému nadějnému básníkovi rým dokáže dát pěkně zabrat, a tak při snaze podněcovat psaní básní budete vystavení pěkně kostrbatým veršům.

Vytkněte jim tu kostrbatost, jestli můžete. Není příliš neobvyklá.

Vývoj světového názoru – zbožnost

Vývoj světového názoru začíná přirozeně úctou k Bohu, kterou nejlépe vystihuje slovo „zbožnost“.

Zbožnost, úcta k našemu bližnímu i úcta k sobě samému jako služebníkovu Božímu, jsou základem všech náboženství. Každé vyznání, každá církev však projevuje svou zbožnost jiným způsobem. Chlapec je obvykle členem té církve, kterou si zvolili jeho rodiče. Oni o tom rozhodli. Skautský vůdce musí

jejich přání respektovat a podporovat jejich snahu o prohloubení chlapcovy zbožnosti, ať už patří ke kterémukoli vyznání.

V našem hnutí, v němž působí tolik různých vyznání, by se mohly vyskytnout mnohé potíže, pokud jde o výklad náboženské výchovy, podrobnosti vyjadřování povinnosti vůči Bohu je proto třeba v co nejširší míře ponechat v rukách místního vedení. Vůbec žádné obtíže však nezpůsobí, doporučíme-li zdůrazňování stránky lidské, téměř v každém druhu víry je totiž zahrnuta přímá povinnost vůči svému sousedu.

Pokud jde o náboženství, Skautské hnutí zaujímá následující postoj, který na našem sněmu schválily všechny hlavy různých církví:

- (a) Každý skaut má podle očekávání patřit k nějaké církvi a účastnit se jejích bohoslužeb.
- (b) Tam, kde oddíl sestává z příslušníků jednoho určitého vyznání, se předpokládá, že tu skautský vůdce bude pořádat takovou výuku a náboženské obřady příslušné církve, jaké po poradě s jejím duchovním nebo jinou oprávněnou osobou bude pokládat za nejvhodnější.
- (c) Tam, kde oddíl sestává ze skautů různého vyznání, je třeba povzbuzovat je k účasti na bohoslužbách jejich církve, na táboře mají být všechny denní modlitby a týdenní bohoslužby co nejjednodušší a přítomnost na nich má být dobrovolná.

Bude-li se skautský vůdce řídit tímto prohlášením, nemůže udělat velkou chybu.

Jsem přesvědčený o tom, že zbožnost může být chlapcům vštěpována mnoha různými způsoby. Záleží na okolnostech i na každém jednotlivci, zda je to „rošťák“ nebo „maminčin mazánek“. Co vyhovuje jednomu, nemusí mít na jiného žádný účinek. Na vůdci je, aby zvolil správnou metodu.

Zbožnost musí vycházet z našeho nitra, nelze ji naučit. Nejsou to sváteční šaty, které si člověk oblékne na neděli. Je to ryze osobní záležitost, věc vnitřního přesvědčení, nikoli školení.

Mám s tím bohaté osobní zkušenosti, mýma rukama prošly tisíce mladých mužů a dospěl jsem k poznání, že život velké části mládeže je dnes jenom nepatrně ovlivněn náboženstvím.

Můžeme to přičítat do velké míry skutečnosti, že chlapci často *jen* chodili na hodiny náboženství, aby se jim dostalo náboženské výchovy.

Důsledkem této zkušenosti je, že nejlepší chlapci ve vyučovacích hodinách pochopili základní ideu, ale mnohým přes dokonalou znalost biblických textů unikl smysl učení a jsou z nich fanatici s omezeným rozhledem. Většina se však pro náboženství nikdy nenadchla a sotva vyšli školu, stali se z nich lhostejní lidé nebo bezvěrci a nenašel se nikdo, kdo by jim podal pomocnou ruku v kritickém období jejich vývoje, mezi šestnáctým a čtyřicetým rokem.

Každému není dáno stát se dobrým učitelem náboženství a ti nejhodlivější bývají často nejhorší – aniž by si to uvědomovali.

Mezi skautskými vůdci je naštěstí v tomto směru spousta výjimečně kvalifikovaných lidí, ale jistě je tu také hodně těch, kteří tohle nedovedou. Jestliže člověk cítí, že na tuto věc nestačí, udělá dobře, když svému oddílu opatří zkušeného duchovního rádce.

Nicméně, vůdce každopádně může být učitelí náboženství nesmírně nápomocný po praktické stránce, právě tak jako učitelí ve škole může pomáhat tím, že na táboře i v klubovně svým chlapcům vštěpuje, jak prakticky využít vše, co se v teorii naučili ve škole.

Duchovního rádce mají zpravidla oddíly složené z chlapců stejného náboženského vyznání a vůdce by s ním měl konzultovat všechno, co souvisí s náboženskými předpisy.

V mnoha oddílech jsou však hoši různého vyznání. Ti pak navštěvují bohoslužby své církve.

V jiných oddílech – pracujících často v nejhudších čtvrtích nebo v prostředí, kde je hodně nevěřících – jsou chlapci, kteří nepatří k žádnému vyznání a rodiče jim nedali buď žádnou, nebo jen nedostatečnou náboženskou výchovu. Tam musíme pochopitelně užít jiné cesty a metody.

I zde je skauting učitelí velmi nápomocný a dosáhl v této oblasti již mimořádně dobrých výsledků. Pomáhat můžeme především:

- a) vůdcovým osobním příkladem
- b) poznáváním přírody
- c) dobrými skutky
- d) udržením starších chlapců v hnutí.

a) Osobní příklad. Na chlapce především působí to, co člověk *dělá*, slova nemají zdaleka takový účinek.

Pro skautského vůdce to znamená velkou odpovědnost, aby dělal správné věci a měl k nim správnou motivaci. Měl by to dělat tak, aby to jeho chlapci viděli, ale nesmí jim to dávat najevo nějak ostentativně. Právě zde víc zapůsobí, když se chová k chlapcům spíš jako jejich starší bratr než učitel.

b) Poznávání přírody. Pozorování přírody může mít větší účinek než kázání. Vezměte například uspořádání pírek u některého ptačího druhu. Jedinci vzdálení od sebe třeba deset tisíc mil je mají úplně stejné. Totéž platí o jejich hnízdění, tahu, zbarvení vajčích, vývoji mláďat, jejich krmení, letových schopnostech – to všechno vzniklo bez lidského přičinění, podle zákonů Stvořitelových. To je pro chlapce nejlepší hodina náboženství.

Rozmanité druhy květin a rostlin, pupeny a kůra stromů, různé druhy zvířat a jejich zvyky; hvězdy na určeném místě ve vesmíru, letící prostorem podle přírodních zákonů, dávají každému člověku první představu o nekonečnu, o úžasném díle Stvořitelově, ve kterém člověk zaujímá tak nepatrné místo. To všechno má pro chlapce velkou přitažlivost, probouzí jejich zvědavost, vybízí k pozorování, poznávají v tom záračné boží dílo – jen když jim to někdo umí ukázat.

Nic mě tak neudivuje jako skutečnost, že někteří učitelé neznají tyto snadné, nikdy neselhávající prostředky výchovy a snaží se chlapcům, plným neklidné en-

ergie, vtouct do hlavy biblickou dějepřpravu a přimět je tak k úvahám o vyšších věcech.

c) Dobré skutky. Stačí, aby vůdce chlapce trochu vedl ke každodenním dobrým skutkům a stanou se zakrátko pro ně samozřejmým zvykem – a právě to je nejlepší cesta, aby se z nich stali skuteční, a ne jen formální křesťané. Chlapec má přirozený sklon k dobru, ale potřebuje najít cestu, jak dobru sloužit v praktickém životě. Tuto cestu představují skautské dobré skutky. Když je koná, sílí v něm duch křesťanské služby bližnímu.

Tento způsob, jak může chlapec projevit svou vůli k dobru, je mnohem účinnější a odpovídá skautským metodám víc, než pasivní přijímání výchovných pouček.

d) Udržet starší chlapce. Sotva se průměrný chlapec naučí číst, psát a počítat, pošlou ho do světa, jako kdyby byl dostatečně připravený nastoupit životní dráhu dobrého, pracovitého občana. Když vyjde základní školu, může studovat na dobrých středních školách technického či humanitního zaměření nebo v rámci učebního oboru navštěvovat pokračovací školu. Lepší žáci této možnosti využívají a získají tak dobré vzdělání.

Ale co ti podprůměrní a špatní žáci? Ti zůstanou stranou – právě v této životní etapě, kdy by ze všeho nejvíc potřebovali pokračovat v tom, co se dosud učili, a své vzdělání dokončit; právě v době, kdy u nich dochází ke změnám tělesným, mentálním a mravním, které rozhodnou o tom, jací budou v dalším životě.

V tomto období může chlapcům dát skauting velmi mnoho. Proto se snažíme vybudovat roverskou organizaci, která by starší chlapce udržela ve skautském hnutí a umožnila nám s nimi stálý kontakt, vštípit jim na této jejich životní křižovatce mezi dobrem a zlem nejlepší ideály.

Sebeúcta

Hovoříme-li o různých druzích úcty, k jejichž rozvíjení je třeba chlapce pobízet, nesmíme zapomenout ani na jednu zvláště důležitou – úctu k sobě samotnému, tj. sebeúctu v její nejvyšší formě.

Jako předběžný krok pro její správné vštěpování je opět možné využít prostřednictví přírodopisu. Lze při něm zkoumat anatomii rostlin, ptáků nebo koryšů a ukazovat na ní obdivuhodné dílo Stvořitele. Pod tímž zorným úhlem lze zkoumat i vlastní anatomii chlapce; jeho kostru i smysly, svaly, nervy a na tom založené šlachy, krevní oběh a dýchání, mozek a ovládání pohybu, a to vše do nejmenších podrobností znovu opakované v milionech lidských bytostí, z nichž ani dvě nejsou úplně stejné v obličejí, či pokud jde o otisky prstů. Rozvíjejí u chlapce vědomosti o podivuhodném těle svěženém jemu, aby je udržoval a pěstoval jako dílo rukou božích a svatostánek; o těle tak uzpůsobeném k tomu, aby bylo fyzicky s to konat dobrou práci a udatné činy, povede-li je smysl pro povinnost a rytířskost, tj. vysoká mravní úroveň.

Takto se vytváří sebeúcta.

Ovšem, nestačí to vše mladému muži mnoha slovy kázat a potom nechat, aby to samo od sebe přineslo plody, musí se to stát součástí a základem celého způsobu

bu, jak s ním jednat. Velmi nápomocné může být svěčit chlapci určitou odpovědnost a projevit mu důvěru, že jako čestný člověk bude svou povinnost plnit, jak nejlépe dovede, a jednat s ním vážně a uznávat ho, ovšem bez rozmazlování.

Oddanost

Tím nejdůležitějším, vedle úcty k Bohu a ke svému sousedu, je oddanost vlasti.

Pro udržení vyvážených a správných názorů je oddanost své zemi jednou z nejvyšších hodnot. Napomáhají k ní vnější projevy, jako zdravit vlajku, při státní hymně stát v pozoru a podobné, nejdůležitější však je rozvíjet správného ducha, který je jejich základem.

Loajalita vůči sobě samému – tj. vůči svému nejlepšímu svědomí – je, pokud jde o chlapce, velkým krokem k seberealizaci. Loajalita vůči druhým se spíše než řečmi osvědčuje osobním postojem a jednáním. Služba druhým a obětavost v sobě nezbytně musí zahrnovat ochotu sloužit vlasti, pokud by snad vyvstala potřeba její obrany před cizím útokem; to je povinnost každého občana. To však neznamená, že by v sobě měl pěstovat krvežíznivost či útočného ducha, ani že chlapec má prodělávat výcvik ve vojenských povinnostech a být veden k bojovnému myšlení. To je možné ponechat na dobu, kdy bude tak starý, aby to mohl sám posoudit.

Udržujte děti v dobré kondici pomocí soustavného cvičení těla a posilování končetin.

II. ZDRAVÍ A ZDATNOST

Pevné zdraví a tělesná zdatnost mají nesmírnou hodnotu jak pro naši úspěšnou životní dráhu, tak pro radostný život. To je jistě jasné. Při výchově to má větší cenu než knižní vědomosti a skoro stejnou hodnotu jako charakter.

My ve skautském hnutí můžeme hodně vykonat tím, že chlapcům poskytneme určitý cvik ve zdravotní a v osobní hygieně, tak důležité pro jejich občanskou zdatnost.

U chlapců bychom měli pěstovat sportovního ducha a současně jim vysvětlit, že nejdřív musí mít zdravé tělo a teprve pak mohou bezpečně provádět namáhavá cvičení a intenzivně sportovat. Vede k tomu správná prostá strava a hygienická péče o sebe sama, pokud jde o čistotu, dýchání nosem, odpočinek, oblečení, pravidelný způsob života, zdrženlivost a tak dále. Musíme dbát, aby přehnaně nepozorovali sami sebe v domněnce, že jim hrozí onemocnění atd., ale stanovit za cíl zdravotního cvičení podporu jejich tělesné zdatnosti pro sportovní činnost.

Na schůzkách v klubovně nemáme obyčejně příležitost ani čas k potřebné tělesné výchově, ale můžeme chlapce přesvědčit, že je **SÁM SOBĚ ODPOVĚDNÝ ZA SVÉ ZDRAVÍ**, a naučit ho, jak je získat a upevnit. Na výletech ho seznámíme s cviky, které mu pomohou udržovat všestrannou zdatnost. Můžeme také vzbudit jeho zájem o hry a sporty.

V rámci pravidelné skautské oddílové schůzky nedokážeme za pouhou půl hodinu provádět výslovně tělocvik, ale co můžeme, je naučit chlapce, aby **OSOBNĚ SÁM SOBĚ ZODPOVÍDAL ZA SVÉ ZDRAVÍ** – a cesty jak je zajistit a udržet; můžeme ho také naučit několik cviků, které – bude-li je cvičit ve svém ostatním čase – pomohou rozvoji jeho síly; můžeme vzbudit jeho zájem o činnost v přírodě a o hry, jako o něco pro něho nejen zábavného, ale i cenného pro jeho život, protože prospívají jeho zdraví, síle a tělesné zdatnosti.

V zdravém těle zdravý duch. Výchova charakteru tedy souvisí s výchovou tělesnou.

BUĎ FIT!

Odborné studie ukazují, že je v naší společnosti velké procento lidí tělesně oslabených, kteří by se při rozumném cvičení mohli stát zdravými, zdatnými jedinci. Statistiky udávají, že každé páté školní dítě trpí nějakou závažnou tělesnou vadou, která mu v dalším životě zabrání, aby se mohlo plně uplatnit v povolání – většinou jsou to vady, kterým se dalo předejít.

Podobné průzkumy jsou nesmírně výmluvné a upozorňují na potřebu nápravy. Kdybychom se tohoto úkolu ujali, desetitisíce chlapců bychom mohli každý rok uchránit před neblahým osudem a udělat z nich tělesně zdatné, schopné občany.

To by mělo význam jak pro národ, tak pro jednotlivce.

Hodně se mluví o potřebě všestranné tělesné výchovy pro dorůstající generaci – a tady se otevírají naší výchově ohromné možnosti.

Musím však varovat skautské vůdce, aby se těmito slovy nenechali svést na nesprávnou cestu.

Řekli jsme si již, proč je skautská výchova zaměřena hlavně na **charakter a zdravé tělo** (viz tabulka na straně 16), pověděli jsme si, jaké metody bychom měli v této oblasti používat.

Nezapomínejte, že zdraví nemusí být nutně výsledkem tělesných cvičení.

Bůh nevymyslel žádnou tělocvičnou soustavu. Bojovník z kmene Zulu, nádherná ukázka zdatnosti, nikdy nepoznal švédskou gymnastiku. I obyčejný kluk, který hrává fotbal a udržuje si fyzickou kondici pravidelným tréninkem, se většinou obejde bez klasického tělocviku.

Jsou to právě hry v přírodě, putování, táboření a zdravá výživa, které spolu s odpovídajícím odpočinkem zajišťují chlapcům přirozenou cestou zdraví a tělesnou zdatnost.

S tím asi všichni budou souhlasit. Teoreticky je to velmi snadné, ale v praxi musíme překonat jisté překážky.

Chlapec, který žije ve velkoměstě nebo celý den pracuje v továrně, nedostane se do přírody, aby si tam něco zahrál. Venkované by k tomu měli mít víc příležitostí, ale ve skutečnosti právě vesničtí kluci znají málo her a někdy ani nedovedou pořádně běhat!

Udivuje mě, jak málo chlapců vůbec umí běhat!

Přirozený lehký krok člověk získává jen pravidelným běháním. A kdo k tomu nemá příležitost, chodí buď těžkopádně jako slon, nebo se plouží jako starý děda (kolik se toho dá vyčíst o vlastnostech člověka ze způsobu jeho chůze!)

Organizované hry

Jedním z úkolů skautingu je dát chlapcům dostatek kolektivních her a zábav, které mohou přispět k upevnění zdraví a zlepšení zdatnosti a pomoci při formování charakteru. Musí to být hry zajímavé, soutěživé. Právě ty nám pomáhají pěstovat odvahu, vyžadují dodržování pravidel, ukázněné chování, sebeovládání a týmovou spolupráci.

Příkladem takových her a cvičení je šplh všeho druhu – na žebřících, na laněch, po stromech, na skály atd.; soutěže v chůzi po kamenech ve vodě a po po-

lenech, překážkové závody přes příčky podepřené kůly s vidlicemi; hry – jako umísťování skvrn pro bystření zraku; házení a chytání míče; rohování; zápas, plavání, pěší tury, skoky, štafetové běhy, kohoutí zápasy, lidové tance, pohybový zpěv atd. To vše s širokým množstvím dalších činností i různorodý pořad soutěží družin důvtipný skautský vůdce může postupně využívat k rozvoji žádoucích tělesných vlastností.

Rušené skautské hry jsou podle mne nejlepší formou tělesné výchovy, protože většinou přispívají k mravní výchově a navíc nevyžadují žádné finanční prostředky, nákladné vybavení ani zvlášť upravené hřiště.

Při skautských hrách, závodech a soutěžích bychom měli vždy zaměřit současně všechny členy oddílu. To je velice důležité, protože nám nejde o to, abychom měli dva tři vynikající hráče a ti ostatní se na jejich hru jen dívali. Každý se má do hry zapojit a nějak se v ní uplatnit. Dáváme přednost týmovým hrám, kdy proti sobě nastoupí družiny. V závodech složených z několika kol by neměli postupovat vítězové, jak je obvyklé, ale poražení, abychom místo nejlepšího zjistili, kdo má nejhorší výkon. Ti dobří přitom jistě napnou všechny síly, snaha nebýt poslední je bude motivovat stejně, jako kdyby bojovali o prvenství. A ti slabší se přitom lépe pocvičí.

My skauti můžeme ukázat všem chlapcům ve městech i na venkově, že dobré hry vnesou do jejich života radost, pomohou jim upevnit zdraví a zdokonalit vlastní charakter.

Tělesná cvičení

Tělesná cvičení pomáhají při rozvoji všestranné zdatnosti především tam, kde nemáme dost často příležitost ke hrám. Jsou také znamenitým doplňkem her, pokud splníme následující podmínky:

1. Neprovádíme je jako jednotvárnou gymnastiku, ale takovou formou, která chlapce zaujme.
2. Cvičitel musí mít jisté znalosti z anatomie a fyziologie a vědět, které cviky by mohly mladému nedozrálému organismu uškodit. I skautský vůdce, který není odborník na anatomii apod., může bez nebezpečí pro mladíky nacvičovat šest tělesných cviků uvedených ve Skautingu pro chlapce. (Neměly by se stát pravidelnou částí oddílové schůzky – jakmile se je skaut naučí správně provádět a správně při nich dýchat, má je ve svém volném čase cvičit doma sám.)

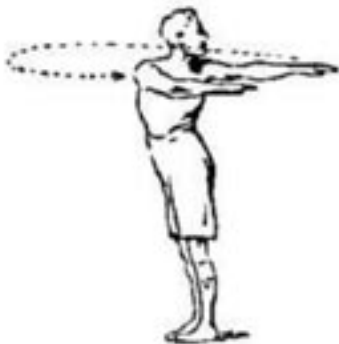
Měli bychom udělat vše pro to, abychom chlapce přiměli k zájmu o stálé cvičení svého těla a údu a o nácvik obtížných výkonů – s kuráží a trpělivostí dokud je nezvládnou!

Dobrý záměrem je například, když si oddíl pro jednoduché cviky, jako pro skok vysoký, trojskok, vrhy a tak dále, zavede určitou úroveň výkonů, takže se každý jednotlivý skaut může snažit zvyšovat své vlastní schopnosti a dosáhnout úroveň vyšší.

Přitažlivé pro chlapce dále je, má-li družstvo nějaký jednotný úbor, při jeho atletické činnosti podporuje „esprit de corps“ a současně vyžaduje, aby se hráči

před utkáním i po utkání převlékli a aby se utřeli či umyli, a tím podporuje čistotnost.

Ze snahy „udržet se fit“ se tak brzy stane něco, k čemu chlapec, který se věnuje atletice, získá těsný osobní vztah, a co se může stát základem cenného

Každý chlapec nechť je přesvědčen o tom, že je zodpovědnou bytostí a že je sám zodpovědný za to, aby pečoval o své tělo a o své zdraví. Že je součástí jeho povinnosti k Bohu, aby své tělo rozvíjel v nejlepší možné míře.

výcviku v péči o sebe sama, a hodnot jako je hygiena, střídmost, zdrženlivost atd. V tom všem spočívá význam tělocviku.

Udělejme všechno pro to, abychom v chlapcích probudili chuť stále zvyšovat svou tělesnou zdatnost. Budeme-li volit správné prostředky, začnou se brzy sami zajímat o svou kondici a hledat cesty ke zlepšení.

Pořadová cvičení

Mnoho lidí se ozývá a hájí pořadový výcvik jako způsob, jímž lze u chlapců docílit lepšího tělesného rozvoje. Měl jsem svého času s pořadovými hodně co dělat a jestli si lidé myslí, že chlapcovu sílu zvýší tím, že ho hodinu týdně nechají cvičit pořadová, výsledky jim přinesou zklamání.

Pořadová cvičení, jakým se den za dnem a měsíc za měsícem podrobují vojáci, nepochybně značný tělesný vývoj přinášívají. Ty však provádějí dobře školení odborníci, kteří své žactvo, podléhající přísné kázni, mají na starost neustále. A dokonce i ti tu a tam dělají chyby a dokonce i u plně vyvinutých dospělých mužů nezdědka vzniká srdeční vada a jiné potíže.

Dále, pořadová jsou záležitostí příkazu, cepování chlapců a v žádném směru nepůsobí nějak výchovně, aby se je učili sami od sebe.

Pro skauty je zřejmě pořadový výcvik zbytečný, skautským vůdcům jsem často musel připomínat, že je nutné se ho vystříhat. Je třeba se proti němu stavět bez ohledu na militaristické námitky ze strany některých rodičů, druhořadý skautský vůdce totiž nevidí vyšší cíle skautingu (jmenovitě výchovu osobnosti) a i kdyby je viděl, vzhledem k tomu, že ho pro jeho výuku nenapadá nic originálnějšího, uchýlí se k pořadovému výcviku jako snadnému prostředku, jak své chlapce nějak zformovat kvůli nějaké podfávané nebo přehlídce.

Skautští vůdci současně občas zacházejí příliš daleko v opačném směru a dovolují svým chlapcům, aby se jen tak nedbale poflakovali sem a tam bez jakého-

koli projevu ukázněnosti či elegance. To je špatně. Musíte volit zlatou střední cestu – tj. pokyn, který jim právě stačí jen ukázat, co se od nich čeká – co do úhledného vzhledu, slušného vystupování a držení těla, a dávka ducha útvaru taková, že je donutí, aby se pro čest svého oddílu sebrali a chovali se jako muži. Pro uchování toho všeho jsou občas pořadová cvičení zapotřebí, ale neměli bychom si v nich libovat na úkor cennějšího skautského výcviku.

Celá pořadová, která ve skautingu potřebujeme pro přípravu svých chlapců a k tomu, abychom je přiměli pohybovat se jako muži a nikoli jako ovce, je několik málo minut tichých cviků na začátku schůzky nebo občasná hra „já, pane, ne, pane!“. I když pořadová zcela zanedbávat nechceme, mnohem lepší je dát přednost hasičskému výcviku, výpravám s tažením káry, spouštění záchraného člunu, stavbě můstku a dalším cvičebním soustavám. Ty vyžadují stejnou bystrost, švih, činorodost a kázeň, ale jde při nich i o to, aby každý chlapec používal vlastní hlavu při plnění svého podílu na celém úkolu v zájmu úspěchu celého mužstva. Jak pro chlapce tak pro diváky jsou navíc mimořádně zajímavé soutěže v nich. Přitom v sobě tají i ten záměr, že mohou pěstovat mravní zásady a poctivou hru.

Při soutěžení má jít o to, aby chlapci nikdy nepocitovali nevraživost či neobviňovali rozhodčí či taktiku soupeře z nepoctivosti, když jejich mužstvo prohrává, a aby i při jakémkoli pocitu zklamání projevovali druhé straně jenom upřímné uznání. To vyžaduje skutečnou sebekázeň a nesobečnost a podporuje to všeobecný dobrý pocit tolik potřebný pro skoncování s předsudky.

Znám velmi svižný pluk, v němž pořadovému výcviku nováčky podrobovali jen velice málo; a když jim předvedli, jak mají správně vystupovat, řekli jim, že hned jak si takové osvojí a zvyknou si chovat se tak běžně, dostanou vycházky a budou mít stejná práva a povinnosti jako řádní vojáci. Byla jejich starost, aby se sami hodili do figury, namísto aby správné držení těla do nich muselo být vtlučeno na cvičáku celé měsíce. Cvičili se sami a jeden druhého a prošli přijímačem ani ne za polovinu obvyklé lhůty. Ještě jednou! – výchova je protikladem rozkazování. Takového výsledku se podařilo docílit přenesením celého úsilí a odpovědnosti na muže samotné. A to je přesně ten způsob, jímž – jak věřím – můžete u chlapců nejlíp pěstovat tělesný rozvoj.

Avšak, konec konců, mnohem víc než jakákoli dávka tělocviku nebo vojáčkování vykonají pro získání dobře vyvinutých zdravých chlapců hry v přírodě, hodně čerstvého vzduchu, zdraví prospěšný a přiměřený odpočinek.

V přírodě

Jednou jsem pozoroval skautský oddíl, který v klubovně intenzivně cvičil. Bylo to dobré a osvěžující cvičení, ale jedno jsem jim musel vytknout – neměli tam vzduch! V klubovně byl – řeknu to taktně – nepříjemný puch. Vůbec nevětrali. Chlapci cvičili jako stroje, ale míjelo se to účinkem, protože místo aby si posilovali krevní oběh, dýchali jedovaté zplodiny.

Čistý vzduch je při tělocviku základní podmínkou a zajišťuje polovinu účinnosti. Nezapomeňte, že člověk nedýchá jenom nosem, ale i kůží.

Opravdu – tajemství úspěchu spočívá v čistém vzduchu. A právě to je pro skauting příznačné – snaží se člověka vyvádět co nejčastěji pod volnou oblohu.

Jednou jsem se ptal jistého skautského vůdce z velkoměsta, zda s oddílem podniká o sobotách výpravy do přírody, nebo jen vycházky do městských parků. Řekl mi, že nedělají výlety ani vycházky. Proč? Protože jeho chlapci o to nestojí. Raději se v sobotu odpoledne scházejí v klubovně.

To se ví, že ti chudinkové raději zůstávali v klubovně; byli zvyklí na stálý pobyt v místnosti. Ale právě to bychom měli skauty odnaučit – musíme je vodit do volné krajiny, probudit v nich touhu po přírodě.

Alexander Dumas mladší napsal: „Kdybych byl králem Francie, nedovolil bych žádnému dítěti mladšímu dvanácti let bydlet ve městě. Do té doby by musely žít na venkově – na slunci, v polích a lesích, ve společnosti psů a koní, tvářící v tvář přírodě, která zoceluje tělo, činí člověka chápavějším, duši vnímavější a naučí ho víc než všechny učebnice na světě.“

Rozuměly by všem zvukům i tichu noci; vyznávaly by nejlepší náboženství, ve kterém Boha objevujeme pohledem na Jeho každodenní zázraky.

Ve dvanácti letech by zdatné, ušlechtilé děti s rozvinutým intelektem byly schopné podstoupit metodické vyučování a bylo by správné, aby se jim ho dostalo. Jejich vzdělávání by bylo dokončeno za čtyři nebo pět let. Naneštěstí pro děti – i když asi naštěstí pro Francii – nejsem králem.

A tak mohu jen radit a navrhopvat, co máme dělat. Moje rada zní – tělesná výchova by měla být prvním krokem dítěte do života.“

My skauti bychom měli udělat tímto směrem velký krok, chceme-li být věrni svým zásadám.

Pobyt v přírodě je skutečným cílem skautingu a klíčem k jeho úspěchu. Protože však trávíme příliš mnoho času ve městě, máme sklon tento cíl přehlížet a žít jako dosud.

Nejsme klub ani nedělní škola – ale jsme škola lesů. Musíme chodit do přírody mnohem častěji, abychom měli zdravé tělo i zdravou duši – my skautští vůdcové i naši skauti.

Táboření je to, na co se chlapec ve skautském oddíle nejvíce těší, a co dává vůdci velkou příležitost.

Táboření má vždycky úspěch, chytí všechny chlapce proto, že mohou žít v přírodě, poslechnout volání divočiny, vařit s jednoduchým kuchařským vybavením, hrát v lesích hry, stopovat, učit se orientačnímu umění, budovat táborové stavby, překonávat různé překážky, zpívat u táborových ohňů veselé písničky.

Potřebujeme mít nějaký koutek v přírodě, vlastní pozemek, nejlépe stálou základnu, která by byla pro skauty snadno dosažitelná. Naše hnutí se rozrůstá a takovou základnu by mělo mít každé skautské středisko.

Kromě toho, že by sloužila uvedenému účelu, mohla by být využívána při různých kursech zaměřených na táboření a poznávání přírody. Ale především by tu vládlo ovzduší lesní moudrosti, tvořilo by se tu zálesácké bratrstvo.

V posledních letech jsme získali mnoho takových míst pro lesní školy a skautské tábory. Ukázalo se, že stálé základny mají velký význam pro rozvoj táboření. Přáli bychom si jich mít víc.

Užil jsem výraz „táboření“. Nezapomeňte, že „táboření“ je něco jiného než „pobyt pod stanem“.

Nedávno jsem viděl vzorový školní tábor, kde byly vyrovnané řady dokonale vypnutých stanů, s velikou jídelnou a krásnou kuchyní. Měli tam pěšinky vydlážděné cihlami, dřevěné budovy se sprchami a záchody. Podle skvěle vypracovaného plánu to všechno postavila objednaná firma. Organizace, která si toto zařízení budovala, jen zaplatila smlouvenou částku. Bylo to jednoduché a praktické.

Měl jsem k tomu jedinou výhradu – že to není tábor. **Rekreační středisko** je něco docela jiného než **tábor**. Každý hlupák může trávit léto pod stanem v takovém středisku, kde je jedním ze stáda, kde za něho všechno udělají jiní. Ale právě tak mohl zůstat doma, protože mu to nic nedá.

Táboření je základem pro úspěšný program oddílu. Musí však skauty naplno zaměstnávat a nebýt školou v bezcílém povalečství.

My skauti víme, co chlapce láká a má přitom výchovnou cenu – je to skutečné táboření. Sami vykonají na tábořišti všechny přípravné práce – někdy si dokonce předtím sami ušijí stany a naučí se vařit.

Stavba stanů, pro které si každá družina vyhlédne svoje zákoutí, dovážení vody od studánky, zásobování palivovým dřevem, úprava místa vhodného k mytí, budování kuchyně, latriny, odpadové a vsakovací jámy a dalších táborových staveb, práce s různým nářadím – to všechno je pro chlapce zajímavá činnost a současně neocenitelný výcvik.

Jestliže máte v plátněm městečku velké množství chlapců, musíte udržovat tuhou kázeň a zavádět zvláštní opatření, jen tak zajistíte pro všechny program. Ale když je v táboře jen několik málo družin, po běžných táborových pracích, které zaberou spoustu času, můžete u chlapců prohlubovat znalost lesní moudrosti. Upevňovat zdraví jejich těla i duše výběhy do terénu, vycházkami a životem v přírodě.

Ideální je pro mne ten tábor, kde má každý dobrou náladu a něčím se zaměstnává, kde družiny za všech okolností drží pospolu, kde každý rádce i řadový skaut jsou právem pyšní na svůj tábor a na to, co tam dělají.

V malém táboře může mít vůdčův osobní příklad veliký vliv. Žijete mezi chlapci, každý z nich vás bedlivě pozoruje a nevědomky napodobuje, a vy si toho pravděpodobně vůbec nevšimnete.

Jste-li sami líní, i oni budou líní. Jestliže dbáte na čistotu, zvyknou si na ni i chlapci. Projevíte-li důmysl při vymyšlení různých táborových zařízení, začnou vám brzy ve vynálezech konkurovat.

Ale nikdy nedělejte příliš mnoho z toho, co mohou udělat táborníci. Správné heslo zní: „Když chcete mít něco hotové, nedělejte to sami!“

Stojíme nejen o skutečně zdravé, čisté tábory, vedené v souladu s místními potřebami, ale o tábory, ve kterých by chlapci mohli co nejvíc napodobit život a dobrodružství zálesáků.

Plavání, veslování, signalizace

Plavání – Mezi mnoha jinými druhy tělesných cvičení má plavání následující přednosti:

Chlapec se na ně těší a je celý žhavý naučit se je.

Získává zálibu v čistotě.

Zvládním tohoto umění se učí odvaze.

Když je zvládne, dodá mu to sebedůvěru.

Rozvíjí si hrudník a dýchací soustavu.

Pěstuje svaly.

Získává schopnost záchranu života a vyhledává příležitosti, jak ji užít.

Pro rozvoj svalstva je skvělým prostředkem také **veslování** a je pro skauta velmi přitažlivé. Povolit mu je je možné teprve, když se stane dobrým plavcem, a tak spousta kluků láká k plaveckému výcviku.

Signalizace – Nácvik signalizovaní působí na chlapcovu inteligenci, současně je pro něho i vydatným tělocvikem, kdy hodinu za hodinou krouží trupem, upažuje a rozpažuje, a také mu cvičí zrak, je ovšem nutné provádět jej pod širým nebem tak, aby se nezvrhl na pouhé neúčinné cvičení v místnosti bez účelu či romantiky.

OSOBNÍ HYGIENA

Čistota

Čistota vnitřní právě tak jako vnější má pro zdraví základní význam.

Je nanejvýš důležité vštěpovat vašim chlapcům, aby si zvykli vydrbat se namočeným drsným ručníkem, když se nemohou vykoupat. Stejně, aby si zvykli mýt si ruce před jídlem a po vykonání denní potřeby. Nutnost zachovávat úzkostlivou čistotu lze dobře zavést podle hesla „Zab tu mouchu“, skauti je mohou plnit nejen jako užitečnou službu veřejnosti, ale jeho prostřednictvím je lze také přivést k choroboplodným zárodkům, které jsou tak nepatrné, že je přenáší na nohách moucha, a přece na lidi působí jako jed.

Potraviny

Pro mládence v růstu má velikou důležitost potrava, ze strany rodičů a proto i chlapců v této věci nicméně převládá značná nevědomost. Skautský vůdce by měl o tomto předmětu něco vědět – v zájmu energie a zdraví svých chlapců, zvláště na táboře.

Spotřeba třinácti až patnáctiletého chlapce by co do množství měla dosahovat asi osmdesát procent dávky muže. On však ochotně spořádá i sto padesát procent, bude-li smět.

Střídmost

Střídmost v jídle je pro chlapce stejně důležitá jako pro muže střídmost v pití. Pro kluky je dobrým cvičením v sebeovládání krotit svou chuť k jídlu, a to jak co do množství, tak co se týká povahy pokrmu – málokdo probádal rozsah výkonnosti, jakou chlapci dosahují ve spořádávání jakéhokoli jídla. Je mu je třeba stavět před oči jako cíl, aby zůstal fit pro atletiku.

Zdrženlivost se tak stává jak mravní zásadou, tak fyzickou součástí tréninku.

Zdrženlivost

Při výchově chlapců patří k nejobtížnějším a nejdůležitějším složkám sexuální výchova. Tato otázka zahrnuje tělo, duši i rozum; zdraví, morálku i charakter. Skautský vůdce se musí v této věci chovat velice taktně a přihlídnout vždy k individuálním podmínkám. Výchovné instituce tomu dosud nevěnovaly patřičnou pozornost. Tato oblast však nemůže být přehlížena ani při výchově chlapců, tím méně při výchově děvčat.

Musíme tu pořád ještě překonávat velkou bariéru předsudků a falešné pruderie jak u rodičů, tak u veřejnosti, to bychom si měli uvědomit a postupovat velice taktně. Je to samozřejmě především povinnost rodičů, aby svým dětem dali správné poučení, ale většinou se tomu vyhýbají a hledají různé výmluvy. Tohle zanedbávání je skutečně trestuhodné.

Jak napsal Dr. Allen Warner:

„Lidé často v minulosti vyslovovali obavu, že takové poučení povede ke špatným návykům, ale pro toto tvrzení neexistují žádné důkazy. Zkušenosti nás přesvědčují, že nevědomost v těchto věcech znamená pro lidi mravní i fyzickou zkázu.“

To je svatá pravda, sám to mohu dosvědčit mnoha zkušenostmi, které jsem získal mezi vojáky i jinde. V dnešní době nabyla skrytá nemravnost povážlivého rozsahu. Pobuřující je už sama skutečnost, že se toto téma stalo mezi hochem a dospělými tabu. Obvyklým důsledkem toho je, že chlapec získává zkršené vědomosti v této oblasti od jiných kluků.

Dr. Schoefiel a dr. Jackson napsali v knize *Co by měl vědět každý chlapec*: „Chlapcův sexuální vývoj probíhá postupně... Jestliže je pravdivé pořekadlo »být předem varován před nebezpečím znamená předem se ozbrojit«, pak musíme chlapcům říct, co je čeká, protože mají před sebou kritické období puberty a žádný hoch by do něj neměl vstupovat nevědomý.“

Skautský vůdce tu má široké pole působnosti. Nejdříve však musíte zjistit, zda chlapcův otec nemá námitky, aby se synovi dostalo v těchto věcech poučení. Dobře uděláte, když se poradíte s těmi, kteří ho chápe – duchovním, lékařem, učitelem.

Musíte mít dostatek zkušeností, znalostí a charakter, jen tak budete schopni chlapci skutečně pomoci.

Měli byste toto téma začlenit mezi jiné náměty, o kterých s chlapcem mluvíte, a vystupovat přitom jako jeho starší bratr. Někteří vůdci se touto otázkou nikdy nezabývali a považují ji za příliš obtížnou. A přitom je to docela jednoduché. Neměli bychom tomu přikládat až příliš velkou váhu.

Každý hoch vyžaduje v tomto směru jiný přístup, hodně záleží také na jeho věku. Nejdůležitější ze všeho je, aby se vůdce těšil jeho plné důvěře – to je první podmínka úspěchu – a aby ho chlapec považoval za svého staršího bratra, pak spolu mohou mluvit docela otevřeně.

Vedte své chlapce k tomu, aby si uvědomili, že slušné a uhlazené jednání a mužnost se nevylučují. Zaměstnávejte je rozumnými aktivitami – pomůžete jim tak pro jejich dobro odkopnout oplzlé myšlenky a nevhodné návyky.

Nakonec bych chtěl mladé, nezkušené vůdce varovat. Sama skutečnost, že mezi vámi a chlapci je menší věkový odstup, nemusí být předností.

Často je to nevhodné a někdy opravdu nebezpečné. Z toho, co jsem v minulosti na toto téma napsal, vznikl ve světě dojem, že považuji za povinnost každého skautského vůdce, aby v těchto věcech všechny chlapce poučil. Tohle jsem však nikdy neměl v úmyslu. Mohly by se tím narušit dobré vztahy v rodinách. Přál bych si jen obrátit pozornost vůdců k této otázce a chtěl bych je požádat, aby se pokusili zajistit svým chlapcům poučení od pravého člověka a v pravý čas. Někdy může být tou pravou osobou jeden z rodičů, duchovní, lékař nebo někdo jiný a ne skautský vůdce.

Nekuřáctví

Kdosi jednou napsal vylepšenou verzi mé knihy *Scouting for Boys* a přikázal v ní: „Skaut nesmí nikdy kouřit!“ Něco chlapcům zakazovat je vždycky riskantní. Okamžitě se jim nabízí dobrodružství – ten zákaz porušit.

Poradte jim, co by raději dělat neměli, nebo o tom mluvíte opovržlivě, jako o hlouposti, a chlapci se tomu vyhnu. Jsem si jistý, že totéž platí o sprostých řečech, hazardních hrách, kouření a jiných hříšších mladých lidí. Dobré je, když u svých chlapců vypěstujeme přesvědčení, že tyhle hlouposti dělají „kluci, kteří se chtějí před ostatními vytahovat“.

Provazochodectví

Některé čtenáře takové podivné prostředky výuky k sebekázní či zdravým návykům mohou zarazit. Avšak zkušenosti ukazují, že jsou účinné.

Je možné spatřit, jak je uplatňují v armádních tělocvičnách, a to tak, že muži jako po chodníku přecházejí po kládě upevněné ve výši několik stop nad podlahou. Zjistilo se, že díky nutnosti soustředit se celou svou pozorností na tuto zapeklitou zkoušku, začali pevně ovládat sebe sama i své nervy. Pokus dále pokračoval až ke zjištění, že vede-li si voják špatně při cvičné střelbě na střelnici, postačí, aby se trochu pocvičil v chůzi po prkně a rychle mu to vrátí žádoucí sebeovládání a schopnost soustředit se.

Pro chlapce je to přitažlivý tělocvik. Z několika skautských holí si mohou svázat dohromady tyč pro udržení rovnováhy, aby jim dodávala schopnost vyvažovat při prvních pokusech.

Jak už jsem naznačil, při podobných cvičeních jde také o výchovu charakteru, a to je také jedna z příčin, proč odsuzují moderní snahu stavět nad vše ostatní zásadu „Bezpečnost především“. Pro život je nezbytná určitá dávka rizika, určitá dávka zkušenosti v podstupování rizika je nezbytná pro prodloužení života. Skauti musí být připraveni čelit nesnáším a nebezpečím života. Proto jim jejich cvičení nechceme příliš usnadňovat.

Tělesně postižení skauti

Mnoho tělesně postižených, hluchoněmých a slepých chlapců dnes díky skautingu posílilo své zdraví, získalo novou naději a jsou šťastnější než dřív. Většina z nich nemůže skládat běžné skautské stupně a jsou pro ně připraveny alternativní zkoušky.

Práce s nimi není vůbec jednoduchá, vyžaduje individuální přístup a mnohem víc trpělivosti než u zdravých chlapců. Ale výsledek za to stojí! Potvrzují to mnohá svědectví lékařů, zdravotních sester, vychovatelů a učitelů – *většina z nich nepatří ke skautské organizaci* – o dobrém vlivu skautingu na postižené hochy a tím i na ústavu, ve kterých žijí.

U těchto chlapců je obdivuhodná jejich radostná touha dokázat při skautském programu co nejvíc. Nevyžadují žádné zvláštní zkoušky ani zvláštní zacházení kromě toho, co je naprosto nutné. Skauting jim pomáhá už tím, že je začleňuje do světového bratrstva, nabízí jim program, poskytuje příležitost, aby dokázali sobě i druhým, že zvládnou ledaco – i obtížné věci.

Chlapec, který je schopen vlastní iniciativy, jednou nebude mít problém při hledání práce.

III. ZRUČNOST A RUKODĚLNÉ PRÁCE

V dnešní době stejně jako v minulosti přichází nazmar strašná spousta lidských sil. Je to vina neúčinné výchovy. Chlapci se většinou nenaučí pracovat s radostí. I když se jim dostane odborného řemeslného výcviku nebo obchodního vzdělání, málokdy jim ukážou, jak tyto znalosti využít k úspěšné životní dráze, ani v nich nezažehnou plamínek ctízádnosti. Příliš často pak chlapci dělají to, k čemu se nehodí. Proč tomu tak je, není možné říci, ale je to tak.

Chlapci, kteří nemají přirozené nadání, jsou ponecháni svému osudu a mnohdy se z nich stanou příživníci. Sami jsou nespokojení a pro společnost představují přítěž, v některých případech ji dokonce ohrožují. A velká část těch, kteří se dopracují jistého úspěchu, by to dotáhla dál, kdyby se jim dostalo lepšího praktického vzdělání.

Skautské hnutí může některé z těchto nedostatků do jisté míry napravit.

U skautů můžeme leccos dělat pro nápravu tohoto zla. Můžeme učinit řadu kroků, abychom i tomu nejhudšímu klukovi poskytli start a příležitost být do života tak či onak vybaven, v každém případě vírou a zručností.

Jak? Jistě si hned vzpomenete na odborky. Ačkoli jim říkáme „odborné zkoušky“, jejich podmínky jsou asi tak na úrovni zájmové činnosti označované slovem hobby – koníčky. To je ovšem součást našeho snažení – vést chlapce od malých, snadných začátků dál. A tyto koníčky přerůstají u starších skautů v odbornější činnost, kterou mohou uplatnit ve svém budoucím povolání. Ale i koníčky mají svou cenu. Chlapci si na nich pocvičí prsty i rozumové schopnosti a naučí se pracovat s radostí. Pro jednoho zůstanou koníčky po léta skutečně jen zálibou; jiný v nich získá takovou zručnost, kterou využije ve svém povolání. V obou případech je méně pravděpodobné, že by se z těchto hochů stali flákači. Koníčky jsou obranou proti ďáblu pokušení.

Avšak záliby a zručnosti asi chlapci zaměstnání nemohou zajistit bez pomoci určitých hodnot mravních. Řemeslník tedy musí mít sebekázeň. Musí se přizpůsobovat požadavkům svého zaměstnavatele i svých spoludělníků, musí se chovat skromně a být výkonný a ochotný.

Musí mít činnost a ta závisí na tom, čeho chce dosáhnout, na zručnosti, vynalézavosti a na dobrém zdraví.

Nuže, jak to uplatňujeme při skautském výcviku?

Tábornická praxe

První příležitost k získání zručnosti má skaut na táboře při stavbě stanů a přístřešků, kácení stromů, budování můstků, výrobě různých táborových potřeb, tkaní rohoží na primitivním stavu atd. Chlapci zjišťují, že jsou to praktické věci, které jim přijdou k pomoci v přírodě.

Po této zkušenosti se s větší chutí věnují v zimních večerech různým koníčkům, které jim pomohou získat odborné odznaky za dovednost a někdy i peníze za dobře provedenou práci. Tak z nich vyrůstají pracovní lidé.

Odborné odznaky

Odborky mají v chlapcích probudit zájem o rukodělné práce, které se jim mohou hodit i v budoucím povolání.

Tyto odznaky jsou míněny jen jako *povzbuzení*, aby si chlapci našli nějakého koníčka nebo práci a něco se přitom naučili. Jsou to viditelné důkazy, že se jim to skutečně podařilo. *Nesmíme si ale myslet, že chlapec získal v uvedeném oboru mistrovskou dovednost*. Kdybychom chtěli v našich oddílech provádět odbornou pracovní instruktáž, ztratila by skautská výchova svůj smysl a cenu, přebírali bychom úkol učňovských škol, aniž k tomu máme kvalifikované odborníky.

Přejeme si, aby se **všichni** chlapci mohli rozvíjet především sami, z vnitřního popudu, naším cílem není dávat jim formální odborné školení.

Systém odborných zkoušek má být skautskému vůdci nástrojem podněcujícím u chlapců chuť k pěstování koníčků, které pomáhají rozvíjet jejich zručnost a formovat jejich charakter.

Je to nástroj, který – pokud je ho užito s citem a porozuměním – má probudit zájem a ctížádost i u těch nejméně bystrých, nejzaostalejších, kteří by jinak odcházeli do života naprosto nepřipraveni. Cílem odborek není, aby chlapci dosáhli jisté úrovně vědomostí a dovedností, ale aby **museli vyvinout při jejich získávání jisté úsilí**.

Chápavý skautský vůdce, který si prostudoval psychologii svých chlapců, tak může chlapce povzbudit vyrovnáváním rozdílů, tak, že třeba těžkopádnějšímu chlapci poskytne spravedlivý start bok po boku jeho bratra, kterému to myslí líp. A zaostalému klukovi, v němž se vinou mnohých neúspěchů vyvinul komplex méněcennosti, může usnadnit, aby získal svou první výhru či dvě, což ho povede k tomu, aby se víc snažil. A snaží-li se, at jakkoli nemotorně, může mu zkoušející

udělit odznak, a to chlapci obvykle dá popud, aby pokračoval ve svém snažení, až získá další odznak a začne být stejně schopný jako každý jiný.

Skládání odborek není soutěživá záležitost, jsou to zkoušky určené jednotlivcům. Skautský vůdce a instruktor pověřený zkoušením proto musí úzce spolupracovat a posuzovat každého individuálně. V některých případech užívají přísnější měřítko, v jiných postupují blahovolněji.

Někteří vůdcové kladou na své skauty velmi přísné požadavky. To je teoreticky jistě správné. Ale jen teoreticky. Někteří chlapci tak dosáhnou vynikajících odborných znalostí. Ale naším cílem je zaujmout všechny chlapce! Vůdce, který hochům staví do cesty zpočátku snadnější překážky, naučí je tyto překážky zdolávat s chutí a sebedůvěrou. Kdyby je postavil hned napoprvé před velké, těžko zdolatelné překážky, mohl by je úplně odradit.

Na druhé straně nedoporučujeme ani druhý extrém – dávat odborky za velice povrchní znalosti v daném oboru. Tady by měl zkoušející uplatnit svůj cit, postupovat uvážlivě a neztrácet ze zřetele hlavní cíl.

Hrozí tu vždycky nebezpečí, že se někdo stane vášnivým lovcem odborek. Naším cílem je vychovat z chlapců usměvavé, citlivé, skromné, pracovité lidi, a ne povrchní, na vnější efekt si potrpící omezence. Skautský vůdce si musí dát na lovce odborek pozor a měl by umět rozlišit, kdo se žene jen za odznakem, a kdo s chutí, poctivě plní podmínky.

Záleží tedy hodně na samém vůdci, na jeho přístupu k věci, zda bude systém odborných zkoušek úspěšný.

Intelligence

Základem každé vědomosti jsou pozorování a úsudek. Nadání pozorovat a usuzovat má pro mladého občana nedocenitelný význam. Příslovecně rychlé jsou při pozorování děti, tato schopnost však, jak vyrůstají, odumírá, převážně proto, že první dojmy upoutají jejich pozornost a už je nechtějí opakovat.

Pozorování je vskutku zvyk, v němž se chlapec musí cvičit. Zajímavý postup pro jeho vypěstování je stopování. Usuzování je umění, jak ze zpozorovaných zjištění postupně, krok za krokem vyvozovat a odhalovat jejich význam.

Jakmile si jednou chlapec zvyk pozorovat a usuzovat osvojí, znamená to veliký krok ve vývoji jeho charakteru.

Z toho lze snadno pochopit cenu stopování a stopovacích her. Všechny skautské oddíly je třeba vést k tomu, aby stopovaly v přírodě a o stopách a stopování konaly přednášky v klubovně.

Všeobecnou inteligenci a rychlý úsudek je do značné míry možné chlapce učít tím, že si hledají cestu podle mapy, zaznamenávají význačné body v krajině, určují výšky a vzdálenosti, všímají si a hlásí podrobnosti o lidech, vozech, dobytku, předvádějí na jevišti příhody Sherlocka Holmese a pomocí velkého počtu dalších skautských praktik. Signalizace chlapcům bystří důvtip, rozvíjí jejich zrakové schopnosti a nutí je, aby napínali své rozumové schopnosti a soustředili se. Podobnou výchovnou cenu má i nácvik první pomoci.

Zimní večery a deštivé dny může skautský vůdce užitečně využít k předčítání hlavních novinových zpráv, znázorňovat je na mapách apod. Skvělý prostředek,

jak chlapce přimět učit se a bez ostychu se vyjadřovat, je rovněž příprava divadelních her a scének se vztahem k dějinám určitého místa.

Tvůrčí schopnosti

Odborky zaměřené na umění mají vést chlapce k vyjádření jejich tvůrčích schopností, aniž bychom se z nich pokoušeli dělat umělce. Když je podněcujeme ke

Divadlo a zpěv jsou vynikajícími prostředky pro trénink sebevyjádření. Jsou také o fungující spolupráci a o tom naučit se svůj díl práce a dělat ji dobře, ne pro potlesk určený jednotlivci, ale pro úspěch celého představení.

kreslení, třeba nedokonalému, vedeme je k tomu, aby zachytili krásu tužkou nebo barvami a uvědomovali si, že i na ponurých místech mohou být světla a stíny, barvy a krása.

Můžeme je naučit „pomyslnému fotografování“, tj. aby si všímali podrobností u lidí, v krajině a při různých událostech, uložili si je pevně do paměti a pak se je pokusili zachytit na papír.

To je skvělé cvičení postřehu. Vlastní praxí jsem se přesvědčil, že člověk může v sobě tímto způsobem vypěstovat výbornou pozorovací schopnost.

Rytmus je umělecká forma, kterou přirozeně vnímá i neškolený člověk, ať v poezii, v hudbě nebo při tělocviku. Vytváří harmonii a řád, které přitahují především a obzvláště ty, kdož mají k přírodě nejblíže – divochy. V hudebním projevu je rytmus ovšem nejběžnější a projevuje se všude. Když zpívá několik tisíc bojovníků z kmene Zulu svou válečnou píseň, uplatňuje se současně rytmus hudby, slov i tance.

Radost z hudebního projevu je společná celému lidskému rodu. Zpěv, hudba slov, je projevem duše, a když je píseň dobře přednesená, přináší potěšení jak zpěvákovi, tak posluchačovi. Vrozená láska k hudbě může chlapce přivést přirozenou a snadnou cestou k poezii a vyšším citům. Skautskému vůdci se tu nabízejí nové možnosti, jak dát chlapcům radostný zážitek a současně povznést jejich myšlenky.

Také divadlo by mělo být součástí výchovy chlapců.

Já jsem hrával divadlo ve škole hodně často a jsem zato velice vděčný. Jednak jsem se musel naučit nazpaměť spoustu textů, a také jsem si zvykl mluvit před shromážděnými lidmi zřetelně, bez nervozity. Mohl jsem být nakrátko někým jiným a to mi přinášelo nové radosti.

Naučil jsem se tak oceňovat krásu her Shakespearových i jiných autorů. Když jsem v nich vystupoval, pociťoval jsem radost i smutek, lásku i soucit.

Ale divadlo mi především dávalo radost a štěstí proto, že jsem mohl sám rozdávat radost lidem v době, kdy ji potřebovali.

Mnohé skautské oddíly pořádají v zimě besídky a divadelní představení. Vy-dělají si tím nějaké peníze, divákům přinášejí potěšení a pro chlapce je to dobrý výchovný prostředek.

Od záliby k povolání

Záliby, zručnost, rozumové schopnosti a zdraví jsou předpoklady pro rozvíjení lásky k práci a ke schopnosti vykonávat vše pro úspěšné dílo nezbytné. Dalším stupněm je vhodné pracovní zařazení mladého dělníka do správného druhu práce.

Ti nejlepší dělníci, podobně jako nejšťastnější obyvatelé, na své dílo pohlížejí jako na jakousi hru: čím tvrdší hra je, tím začne být zábavnější.

H. G. Wells řekl: „Všiml jsem si, že tak zvaní velcí muži jsou ve skutečnosti v hloubi srdce chlapi, to jest, jsou kluky v dychtivosti, jakou jim přináší potěšení z jejich úkolu. Pracují, protože pracují rádi, a tak jejich práce ve skutečnosti pro ně je hrou. Chlapec není jen otec muže, ale je mužem a vůbec se neztrácí.“

Ralph Parlette říká doslova: „HRA je něco dělat s láskou a PRÁCE je muset něco dělat.“

K zaujmutí takového postoje se ve skautingu snažíme chlapcům pomoci tím, že vzbudíme jejich vlastní nadšení pro obory pro ně osobně přitažlivé, a to jim později bude pomáhat.

Docilujeme to zaprvé a především tím, že skauting je zábavný a veselý. Pak lze chlapce krok za krokem vést, aby se sami přirozeně a nevědomky rozvíjeli pro svou budoucnost.

PODÍL SKAUTSKÉHO VŮDCE

Potud o směrech, v nichž prostřednictvím skautingu lze chlapce prakticky připravovat pro jeho životní dráhu.

Avšak je to pro něho pouhá příprava. Skautský vůdce má možnost ještě dál mu pomáhat, aby ze své životní dráhy udělal dráhu úspěšnou.

Za prvé tím, že mladíkovi ukáže cesty, jimiž povrchní učení, jehož se mu jako skautovi dostalo, může zdokonalit; může například pomoci nich své záliby rozvíjet na řemeslo. Skautský vůdce mu může ukázat, kde může získat vyšší technické vzdělání, jak získat školní nebo učňovské stipendium, jak se vycvičit pro určité povolání, jak vynaložit své úspory, jak požádat o zaměstnání a tak dále.

Za druhé, skautský vůdce tím, že sám zná různé agentury pro opatrování zaměstnání, ví, jak je využívat a zná služební období v různých povoláních, může mladému muži poskytnout neocenitelnou pomoc radou poskytnutou na základě znalosti jeho kvalifikace, pokud jde o to, pro jaké životní zaměření se nejlépe hodí.

To vše znamená, že skautský vůdce se sám musí rozhlížet a informovat o všech takových a podobných bodech. Tím, že si dá trochu námahy, může mnohým svým chlapcům pomoci k životnímu úspěchu.

Pro mladíka, i když je to jen poslíček, je povzbuzující, že bude na nejlepší cestě k tomu, aby povýšil, když své posílky bude vykonávat tak dobře, že jeho zaměstnavatel bude mít dojem, že lepšího chlapce nesežene. Musí si však své práce hledět a nenechat se svést záchvaty neochoty či rozmrzelosti; pokud by jim podléhal, nikdy nepostoupí. Trpělivost a vytrvalost jednoho dne vyhraje. „Zvolna, zvolna chytej opičku.“

Zaměstnání

Tím, že pozoruje a zkoumá, studuje zvláštní povahu a schopnosti každého jednotlivého chlapce, je skautský vůdce do určité míry schopen rozpoznat, jaké životní zaměření je pro něj nejvhodnější. Musí si ovšem uvědomit, že otázka povolání je jedna z těch, o nichž rozhodují rodiče a chlapec sám.

Pak je třeba poradit se s rodiči a varovat je, aby se jejich chlapec neminul s povoláním jen pro okamžitý peněžní zisk. Přimět je i samotného chlapce, aby se podívali pořádně dopředu a viděli pozdější skryté možnosti, které se mu naskytanou, za předpokladu, že odstartuje správným směrem.

Zde je důležité rozlišovat mezi takovými pracovními místy, která chlapci nabízejí nějakou budoucnost, a takovými, která nikam nevedou. Tak zvané slepé uličky sice často po nějakou dobu poskytují slušné peníze pro zvýšení rodinného týdenního rozpočtu a rodiče je proto pro chlapce volí bez odhledu na to, že později pro něho nepředstavují žádný počátek jeho životní dráhy jako muže.

Mezi těmi slibnými pro budoucnost je nutné pečlivě vybírat s ohledem na mladíkovy schopnosti a lze ho pro ně předem připravovat, dokud je skaut. Pro chlapcův pozdější životní úspěch je podstatně lepší zaměstnání kvalifikované než nekvalifikované. Je však třeba dbát, aby úvahy o této otázce nebyly odkládány až na dobu, kdy podle směrnic a pravidel pro chlapce nenadejde čas, aby kýženou životní dráhu nastoupil.

Skaut sám aktivně vykonává dobro, nestačí jen nedělat nic špatného.

IV. SLUŽBA DRUHÝM

Zatím jsme se zabývali při výchově chlapců v zdatné, zdravé, šťastné, pracovitě občany jen stránkami do jisté míry sobeckými, protože jsou zaměřeny na jejich osobní prospěch. Teď se dostáváme ke čtvrté cestě skautské výchovy, která je vede k nezištné práci pro druhé.

Sobectví

Kdyby se mne někdo zeptal, které zlo je na světě nerozšířenější, řekl bych – sobectví. Třeba se mnou hned nebudete souhlasit, ale podívejme se nato spolu blíž a věřím, že dojdete ke stejnému závěru. K většině zločinů, tak jak je chápe zákon, dochází ze sobeckých pohnutek, z touhy něco získat, někoho přemoci, někomu se pomstít. Průměrný člověk ochotně pomůže chudákovi a pocítí přitom jisté uspokojení, že splnil svou povinnost. Ale není ochotný ničeho se přitom vzdát.

Sobectví má tisíc podob. Vezměme například politické strany. Jejich přívrženci vidí jednostranně věci, na které se lze dívat různě, jako kdyby ten jejich úhel pohledu byl jediné možné. A nenávidí toho, kdo se na to dívá jinak. Jaké to má důsledky? Někdy jsou pod pláštíkem vznešených ideálů páčány nejtěžší zločiny. Stejně tak dochází k válkám mezi národy proto, že žádná strana není schopna nahlédnout sporný problém očima svých protivníků, obě jsou úplně posedlé svými vlastními zájmy. Stávky a také výluky zhusta bývají následkem přebujelého sobectví. V mnoha případech zaměstnavatelé opominuli nahlédnout, že je spravedlivé, aby se tvrdě pracující člověk za odměnu podílel na světových statečích a nebyl odsouzen k doživotnímu otroctví jen proto, aby akcionářům zajistil určitou míru zisků. Dělník na druhé straně musí uznávat, že bez kapitálu by do značné míry žádná práce nebyla a že by tu nebyl kapitál, kdyby upisovatel neobdržel žádný výnos za riziko, které upisováním podstupuje.

Ve svých novinách každý denně vidí příklady sobectví při četbě dopisů omezenců, kteří při každé sebemenší mrzutosti opětkot spěchají „dát to do novin“.

A tak bychom mohli pokračovat ve výčtu, až bychom se dostali k malým dětem, které si hrají na ulici. Když je některé z nich nespokojeno s výsledkem hry, zlostně odchází se slovy: „Já s váma nehraju!“ Nevadí mu, že tím kazí druhým radost ze hry – hlavně že si tak vyleje svou zlost.

Boj s vlastním sobectvím – zvyk konat dobré skutky

Skauting se snaží svým programem vychovávat chlapce, aby se zbavil sobectví. Jakmile začne dělat něco dobrého pro druhé, je na nejlepší cestě k odstranění této nebezpečné povahové vlastnosti.

Slib, který každý skaut skládá po vstupu, ve svém prvním bodě stanoví: „Plnit povinnost k Bohu.“ Všimněte si, neříká „Být oddaný Bohu“, to by totiž vyjadřovalo pouze určitý stav mysli, ale nikoli něco udělat, což je kladný, aktivní postoj.

Hlavní metodou skautské výchovy je přimět chlapce spíš k pozitivní činnosti, než jim dávat negativní zákazy, neboť chlapec je vždy hotov spíš konat, než strávit, co se mu předloží.

Proto jsme zařadili do programu dobré skutky v každodenním životě, ty v nich mají vypěstovat dobrou vůli a ochotu pomáhat druhým. Právě toto je společně všem náboženským vyznáním a s žádným z nich se tím nedostáváme do konfliktu.

Chlapec tedy může lépe pochopit, že je součástí jeho „povinnosti k Bohu“ rozvíjet ty vlohy, jimiž ho Bůh obdařil pro jeho cestu životem, a pečovat o to, co mu bylo svěřeno jako o něco posvátného; zejména – o tělo s jeho zdravím a silou a reprodukčními schopnostmi, aby je užíval ke službě Bohu; o mysl s jejím báječným uvažováním, pamětí a chápáním, která ho staví nad svět živočichů; a o duši, tu částíčkou Boha, kterou v sobě chová, lásku, kterou lze rozvíjet a posilovat neustálým vyjadřováním a zkušeností. Tak ho naučíme, že konat povinnost k Bohu neznamena jenom spoléhat na Jeho laskavost, ale konat Jeho vůli tím, že milujeme svého souseda.

Je překvapivé, že službu druhým formou dobrých skutků vykonávají chlapci ochotně. Na tomto zdánlivě malém základu (mají se vzdát drobných osobních výhod nebo pohodlí) budujeme charakterovou vlastnost, sebeobětování pro druhé.

Malé dobré skutky, které patří ke skautskému životnímu stylu, jsou samy o sobě jen začátkem. Poznávání přírody a přátelský vztah ke zvířatům prohlubují laskavé cítění a tlumí krutost, která prý je v povaze všech kluků (i když si nemyslím, že to platí tak všeobecně, jak se říká). Od malých dobrých skutků se hoch dostává k první pomoci při zranění a nehodách, později se učí zachraňovat život, a tak se v něm postupně rozvíjí smysl pro povinnost k jiným lidem a ochota nasadit pro ně v nebezpečných situacích i život. A to zase vede k sebeobětování pro druhé i svou zem, k vlastenectví vyššího typu, než je pouhé fanatické mávání vlajkou.

Služba společnosti

Chceme-li učit skauty službě druhým, není to jen záležitost teorie, musíme postupovat dvěma různými směry: pěstovat u chlapců dobrou vůli a poskytnout jim příležitost, aby ji mohli projevit v praktickém životě.

Nejúčinnější je výchova příkladem a skautský vůdce je v tom skutečným vzorem už tím, že se věnuje službě chlapcům bez nároku na hmotnou odměnu, jen pro radost ze svého díla.

Vůdce připravuje pro svůj oddíl různé projekty a dává tak chlapcům příležitost k provádění služby v praxi.

Veřejné služby nabízejí nejlepší příležitosti pro cvičení smyslu pro povinnosti ke společenství, vlastenectví a obětavosti v praxi.

Skauting je Bratrství – filozofie, kde v praxi není důležitá vřta, původ člověka nebo barva jeho pleti. Bratrství skrze ducha, který vším proniká – a to ducha Božího vznešeného člověka.

Dobrovolná práce skautů v dobách míru i za války je sama o sobě důkazem, že chlapci chtějí být prospěšní a konat dobré dílo a že jsou připraveni být užiteční tam, kde je toho třeba. Právě to je účinný prostředek při výchově dobrého občana.

Jako o zvláštním příkladu veřejné služby se lze zmínit o Skautské úrazové a požární službě (Záchranné službě) pro města i vesnice. Taková služba je zvláště vhodná pro starší skauty. Přitahuje je silně tím, že jim poskytuje šanci nejen získat potřebné dovednosti, ale také je naučí je uplatňovat v praxi.

Oddíl je organizován, vyzbrojen a vycvičen především pro potírání požáru, ale je dále s to zvládnout i všechny druhy neštěstí, k němuž v okolí může dojít, jako jsou například pouliční nehody; výbuchy plynu, chemikálií a jiné; povodně a zátopy; úrazy elektrickým proudem; železniční neštěstí, padlé stromy či zřícené budovy; úrazy na ledu; neštěstí při koupání nebo plavbě na lodi; ztroskotání letadla; atd.

Kromě kázně to vyžaduje výcvik v záchrane a první pomoci při požáru, znalost a výcvik způsobů vyprošťování a zachraňování a poskytování správné první pomoci při každém druhu práce; dále například znalost plynů a chemikálií; ovládnutí lodí, stavby improvizovaných vorů, použití záchranného lana, použití záchranného kruhu, záchrana života ve vodě, umělé dýchání; zacházení s vystrašenými zvířaty; zacházení s elektrickým vedením pod proudem, s tekutými hořlavinami; atd.

V některých případech může být nejlepší, když se každá družina specializuje na jeden druh neštěstí, všeobecně však cvičí-li se družiny postupně ve všech oborech, dosáhnou, že celý oddíl bude mít úplnou výkonnost.

Nieméně organizace na místě určí každé družině jinou povinnost, například jedna družina budou záchranáři, jiná družina pro první pomoc, družina pořadatelů zadržujících dav, poslů atd.

Různorodost práce, kterou je třeba vykonat, představuje celou takových řadu činností, které by měly být pro chlapce přitažlivé.

Pro dosažení výkonnosti a vybroušenosti jsou nezbytné časté cvičné poplachy k improvizovaným nehodám.

Protože výkonnost bude zřejmá, veřejný zájem pravděpodobně dosáhne prospěšného stupně. Pak se ukáže, že celý záměr má dvojitou hodnotu, naučnou pro chlapce a užitečnou pro společenství.

Výsledek skautské výchovy

Potlačení našeho já, rozvíjení lásky k bližnímu a služba druhým dokonale mění lidské srdce, dělají z člověka jinou bytost.

Přestává se potom ptát: „Co *dostanu?*“ ale ptá se: „Co mohu v životě *dát* jiným?“

Nezáleží na tom, jaké náboženství vyznává, pochopil, co je jeho základem, řídí podle toho svoje činy a stává se tak občanem, který považuje jiné lidi za své bratry a sestry, má pro ně hluboké porozumění a chová se k nim laskavě.

S dobrým charakterem a úsměvem na tváři překoná chlapec každé zlo na své cestě životem.

ZÁVĚREM

Hlavním posláním skautingu je formování charakteru v té životní etapě, kdy chlapci prožívají bouřlivý vývoj. Svým vlastním úsilím se mají stát dobrými lidmi a užitečnými občany své země.

Věříme, že se tak podílíme na vytváření mravně silného i tělesně zdatného národa.

V úsilí o povznesení jednoho národa je vždy skryto nebezpečí, že to bude na úkor jiných národů. Kdybychom si nedali pozor, mohlo by to mít právě ty neblahé důsledky, kterých se chceme vyvarovat.

Naštěstí skautské hnutí dnes působí téměř v každé civilizované zemi, a tak byly již položeny skutečné základy světového bratrství. Ty ještě rozšiřuje spolupracující sesterská organizace skautek.

Ve všech zemích je úkol skautské výchovy stejný – účinná služba druhým. Když nás všechny spojuje tento úkol, můžeme jako mezinárodní bratrstvo služby růst a konat velkou práci.

U každého chlapce se snažíme rozvíjet jeho duševní i praktické schopnosti a vychovat z něho užitečného občana své země. Tím současně pomáháme rozvíjet národy tak, aby se staly užitečnými členy mezinárodního společenství.

Bude-li každý plnit své úkoly, nastane na celém světě doba většího rozkvětu i štěstí a konečně se dočkáme toho, na co všichni tak dlouho čekají:

míru a dobré vůle mezi lidmi.

Konec

Skauting – tématické číslo: Na pomoc skautským vůdcům

Autor: lord Robert Baden-Powell of Gilwell

Překlad: Miloš Zapletal, Jiří Navrátil, Michaela Čákrtová

Ilustrace: autor

Fotografie na titulní straně archiv WOSM

Grafická úprava a DTP: Marek Bárta

Vydal:

Junák - svaz skautů a skautek ČR

Tiskové a distribuční centrum

Senovážné nám. 24, 116 47 Praha 1

Praha 2006

Jazyková korektura: Michaela Čákrtová

Vytiskla tiskárna Retip, Červený Kostelec

Náklad: 2850 ks

První vydání

ISSN: 1210-9827

Distribuce a předplatné časopisu Skauting:

Od 1. 9. 2007

SEND Předplatné s.r.o.

P.O. Box 141, 140 21 Praha 4

www.send.cz/skaut

tel.: 225 985 225 nebo 777 333 370

Toto číslo rozesílá Česká pošta

tel.: 800 104 410, fax: 284 011 847

www.periodik.cz

e-mail: postabo.prstc@cpost.cz

Na pomoc skautským vůdcům

Tato příručka začala vznikat před první světovou válkou. B.-P. tehdy připravoval první kurzy pro vůdce oddílů a aby jim jejich působení ulehčil, sestavil pro ně sérii poznámek o výchově kluků (nezapomínejme, že skautky měly vlastní organizaci) prostřednictvím skautingu. S ohledem na zkušenosti, které získal, je na naléhání spolupracovníků vydal knižně v roce 1920 pod názvem *Aids to scoutmastership*. Z obsahu je dobře patrný autorův přístup k vytváření skautského programu. Zatímco kniha *Scouting for Boys* přináší především konkrétní náměty pro činnost dětí, *Aids to Scoutmastership* se hlavně zabývá otázkou „Proč?“ To pro nás může být velmi inspirující právě nyní, kdy vzniká nový výchovný program Junáka. Přesvědčte se i vy, že mnohé z výchovných postřehů B.-P. ho jsou aktuální i dnes po 87 letech od prvního vydání.

